Publicație lunară editată de DACIA REVIVAL INTERNATIONAL SOCIETY

DACIA magazin

Director fondator: Dr. Napoleon Săvescu

Nr. 41 martie-aprilie 2007

SARMISEGETUSA NIMĂNUI !

EDITORIAL

Niciodată Sarmisegetusa nu a fost mai tristă

de Vladimir BRILINSKY

De la cotropirea romană încoace, Sarmisegetusa nu s-a mai arătat cu o imagine atât de tristă ca în această perioadă. Alături de aspectul dezolant, creat de o iarnă aspră, dar fără zăpadă, cu vânturi aprige şi ploi neprimitoare, alături de o pădure prăbuşită pe locuirea civilă, mâna omului este, din păcate, cea care dă tonul unei simfonii a deznădejdii. Plinte sparte, stâlpi putreziți, vagoneți ruginiți, gropi de gunoi, vetre de foc, copaci căzuți, pietre din zid inscripționate, lumânări arse pe monumente, toate acestea compun o imagine desprinsă parcă dintr-un film de groază.

Comitete şi comiții, unele peste altele, inițiate uneori chiar de oameni cu bună credință (dar, de cele mai multe ori, de unii care habar n-au unde se află Sarmisegetusa), se întrunesc, discută, iau inițiative, dar totul se opreşte când se conştientizează că, pentru salvarea cetăților dacice, este nevoie de muncă şi de o perseverență uriaşă. Nu poți rezolva situația dezastruoasă doar cu o şedință. Nu poți îndrepta răul - pe care tot, el, omul l-a făcut de zeci şi, poate, de sute de ani, acestor locuri ce mustesc de istorie - doar cu bune intenții. Sarmisegetusa este un copil al nimănui, ținut într-o comă permanentă. Nu este nici lăsat să moară, dar nici să trăiască, iar vinovatul este unul singur şi acesta este Ministerul Culturii.

Fatală pentru cetățile dacice a fost crearea fără niciun discernământ a Parcului Natural Grădiştea Muncelului Cioclovina care, după spusele şefului ariilor protejate din România, se îngrijeşte doar de natură, nu şi de istorie. La crearea parcului, nimeni din Ministerul Culturii nu a protestat şi nu s-a împotrivit acestei aberații. Ba mai mult, unii funcționari s-au bucurat că s-a găsit cineva care să le ia de pe cap cetățile, căci ele reprezentau o problemă serioasă pentru mințile lor obosite de atâta odihnă. Greşeală gravă şi de neiertat! Acum, cetățile sunt în curtea parcului iar parcul se crede stăpân. Nici nu se îngrijeşte de ele, dar nici nu lasă pe alții să o facă. Arogantă, inertă, ineficientă şi păguboasă, administrația parcului, care nu are în componența ei niciun istoric, ignoră disprețuitor toate degradările naturale şi distrugerile făcute de nemernici asupra monumentelor istorice. Iar onor ministerul tace şi nu face mai nimic. Vorbe goale, dintr-un scaun de piele, din Bucureşti, câteva telefoane cu dispoziții către cei din teritoriu, fără însă a le acorda un sprijin şi... gata. A hotărât, totuşi, înființarea unui comitet de gestiune a cetăților dacice din Munții Orăştiei. La prima vedere, o idee bună. La o a doua vedere şi la numirea membrilor acestui comitet, un dezastru total. Comitetul de gestiune, numit de ministrul culturii, este format din 3 persoane. Sunt tocmai acele persoane care, cel puțin după '90 încoace, fie că nu au făcut, fie că nu au reuşit să facă nimic pentru redresarea situației. Ba mai mult, au asistat la degradarea lentă şi neiertătoare a unor monumente înscrise pe lista UNESCO. Aceste persoane sunt: dr. Mircea Angelescu, prof.dr. Ioan Glodariu şi dr. Adriana Pescaru. Toată lumea ştie ce nu au făcut sau, după caz, ce nu au reuşit să facă cei trei care au păstorit ani buni aceste cetăți. Numai că un ministru vremelnic, cel al culturii, înconjurat de sfătuitorii săi, nu a ştiut aceste lucruri. Nu avea de unde să ştie, aşa cum nu au avut nici predecesorii săi, sfătuiți de aceiaşi trepăduşi mumificați în scaunele ministerului într-o eternă adormire. O adormire care a născut dezastre pentru istoria noastră şi pentru monumentele UNESCO.

În concluzie, atât timp cât domnul ministru va continua să dirijeze, la fel de perseverent, o orchestră care cântă fals şi grotesc, această situație nu are şanse să intre în normalitate iar pe viitoarea placă funerară a Sarmisegetusei, alături de nume precum, Caramitru, Theodorescu, Angelescu, sau Opriş, va apărea cu siguranță şi numele de Iorgulescu.

P.S. Cine crede că cele scrise mai sus sunt exagerări sau invenții poate vizita, liniştit, cetatea dacică de la Bănița, monument istoric înscris pe *lista mondială,* ***UNESCO. Şi după aia mai vorbim.***

Civilizații antice ale Europei temperate

Iosif Vasile FERENCZ

Argument

Civilizația dacică, fără nicio îndoială, a fost una remarcabilă; dovadă este şi interesul deosebit care i-a fost acordat de către lumea ştiințifică şi de către publicul larg. Din păcate, ea este cunoscută astăzi mai ales datorită descoperirilor arheologice, dar şi în acest fel a putut fi recuperat un mare volum de informații cu ajutorul cărora este posibilă reconstituirea, într-o măsură oarecare, a vieții comunităților umane din acea perioadă.

O altă sursă de informații pentru înțelegerea vieții unei populații este dată de comparația cu viața altor populații contemporane. Din acest motiv, credem că este util să prezentăm în paginile acestei reviste, pe parcursul mai multor numere, una dintre civilizațiile contemporane cu care dacii au intrat în contact în mai multe rânduri. Aşa cum reiese şi din titlul acestui material, este vorba despre celți.

CELȚII (IX)

Odată aşezați în Europa centrală, interesul celților din cea de a doua epocă a fierului a fost îndreptat tot mai pregnant spre lumea elenistică. Aşa cum am prezentat într-un număr anterior al excursului nostru (**CELȚII V**), izvoarele au relatat episodul întâlnirii acestora cu

Alexandru cel Mare, pe o frescă reprezentând bătălia de la Issus, imagine preluată de pe site-ul macedonia.org.

Alexandru cel Mare. Momentul coincidea cu epoca de apogeu a puterii elene, în care chiar expediția la Dunăre a regelui macedonean a avut ca scop intimidarea potențialilor agresori. Între aceştia, aşa cum se va vedea, celții vor fi cei mai periculoşi.

Marea expediție din Peninsula Balcanică, care s-a desfăşurat pe parcursul anilor 280–277 î.Chr., a avut o mare importanță pentru înțelegerea evoluției civilizației celtice din Bazinul Carpatic şi din Asia Mică. Din acest motiv îi vom acorda o atenție sporită, iar evenimentele vor fi prezentate pe parcursul câtorva numere ale revistei.

Invazia celților în secolul al III-lea î.Chr. a fost posibilă datorită situației politice din zonă în perioada care a urmat dispariției lui Alexandru cel Mare. Conflictele dintre diadohi, continuate de urmaşii lor – epigonii – au transformat Zona Balcanică şi Orientul Apropiat într-un uriaş teatru de război, celții fiind implicați deseori. Debutul expediției a fost posibil datorită acestor lupte interne, motiv pentru noi să rememorăm, pe scurt, evenimentele derulate între moartea lui Alexandu şi data „marii expediții".

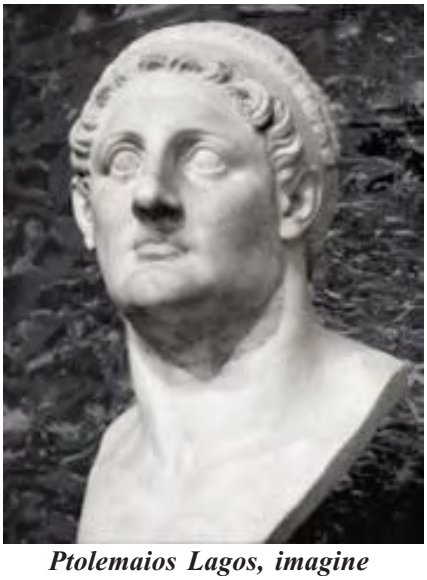

Ptolemaios Lagos, imagine preluată de pe site-ul Wikipedia.htm.

Prăbuşirea colosului

Marele rege a trecut în neființă departe de casă, în Mesopotamia, în legendarul Babilon, după o boală scurtă, dar care a evoluat cu violență, în vara anului 323 î.Chr. Deşi avea doar 33 de ani, realizările sale militare şi politice aveau să îl ridice la rangul de erou iar amintirea sa avea să dăinuie peste secole. Încercarea egalării performanțelor sale va fi un deziderat al multor personalități marcante ale antichității. Din păcate, însă, Alexandru nu apucase să-şi desemneze un succesor. Fiul său, Alexandru al IV-lea, rezultat din căsătoria cu Roxana, avea să se nască abia peste câteva luni, în timp ce un bastard al lui Filip al II-lea – Aridaios – era epileptic. Această stare de fapte a dat prilej diadohilor (generalii şi colaboratorii lui Alexandru) să împartă administrarea uriaşei stăpâniri.

Noua împărțire

Antipatros va controla Macedonia şi liga oraşelor greceşti, Lysimach (acelaşi personaj care ne este cunoscut din episodul cu Dromichaites) Thracia, Ptolemaios, fiul lui Lagos, va întemeia o dinastie în Egipt, lui Antigonos Monoftalmos îi va fi încredințată Frigia şi Anatolia occidentală, iar grecul Eumenes din Cardia avea să se instaleze în Capadocia şi Paflagonia în Anatolia centrală şi de nord. Seleucos, în lipsa unei stăpâniri teritoriale, a primit comanda cavaleriei.

Amintirea vie a stăpânirii marelui rege a făcut ca între aceşti diadohi şi urmaşii lor să se dispute o luptă încrâncenată pentru restabilirea autorității asupra moştenirii lui Alexandru. Pe parcursul mai multor

Colanul de la Gorni Cibar, detaliu, după R. Şi V Megaw.

decenii, diadohii au sperat să dobândească tronul Macedoniei pentru a-şi legitima pretențiile asupra moştenirii lui Alexandru. Singura excepție de la acest joc a fost Ptolemaios, care a preferat să-şi consolideze şi să-şi mențină autoritatea în Egipt, politică urmată apoi de urmaşii săi.

Conflictele

Primul dintre urmaşi care a fost scos din calcule a fost Eumenes – învins de Antigonos în anul 316. I-a

urmat bătrânul general Antipatros, care s-a stins din viaţă, fiind urmat la conducere, după un şir de conflicte, de fiul său, Cassandros. Între timp, Seleucos ajunsese să stăpânească la Babilon. Noi alianţe s-au legat împotriva lui Antigonos, astfel că în urma înţelegerilor, se recunoştea status-quo-ul.

Un eveniment important a avut loc în 301, înregistrat de istorie ca „bătălia regilor" de la Ipsos. Cu acel prilej s-au aflat faţă în faţă Lysimach şi Seleucos, de o parte, iar de cealaltă, Antigonos şi fiul său Demetrios, cei din urmă fiind învinşi. În 297 s-a stins Cassandros, lăsând urmaşi prea tineri pentru a se impune. Ca urmare, Demetrios Poliorchetes s-a proclamat rege în Macedonia în 294, însă liniştea sa va dura foarte puţin, fiind alungat în anul 288 de invazia comună a lui Lysimach şi Pirrus al Epirului.

Momentul a fost favorabil lui Lysimach pentru a încerca să-şi afirme pretenţiile la un rol de prim rang. El avea să se confrunte cu Seleucos, la Kurupedion, în Asia Mică, în anul 281 î.Chr, unde a şi căzut pe câmpul de luptă. Nici Seleucos nu a reuşit să profite de victorie, fiind asasinat de Ptolemaios Keraunos şi care, la rândul său, va fi ucis de către celţi.

După anul 280, regatele elenistice vor cunoaşte o etapă caracterizată printr-o mai mare stabilitate, urmaşii diadohilor fiind preocupaţi de conservarea puterii în cadrul stăpânirilor existente. Această stare a lucrurilor va fi, totuşi, afectată de zguduirile puternice provocate de invazia celţilor în Balcani. Dispariţia lui Lysimach a lăsat frontul nordic al Macedoniei şi al Thraciei fără apărare. Calea invadatorilor, care de multă vreme urmăreau să găsească o breşă, a fost astfel deschisă. Impactul a fost atât de puternic, încât au fost necesari câţiva ani pentru ca celţii să fie respinşi sau re-direcţionaţi iar ordinea să fie restabilită.

Primele încercări

Ei nu erau la prima tentativă de a pătrunde spre sud. Se pare că în anul 310 î.Chr. celţii i-au atacat pe autariaţi, o populaţie iliră care locuia teritorii aflate în nord-vestul Balcanilor şi care, în urma acestor evenimente, s-a retras spre sud. Cassandros a fost nevoit să-i oprească şi să-i colonizeze în ţinuturile mărginaşe ale Peoniei şi Thraciei. Dar acesta nu a fost singurul atac: curând s-a produs un al doilea.

În anul 298 î.Chr, grupuri de războinici conduse de Cambaules au înaintat spre Thracia, dar şi acestea au fost oprite de acelaşi Cassandros, dovadă că Macedonia şi Thracia încă erau capabile să asigure o apărare eficientă. Descoperirea unui colan de aur în Bulgaria, la Gorni Cibar, a fost considerată ca o dovadă arheologică a acestor evenimente.

Marele şoc avea să se producă, însă, câţiva ani mai târziu. În primăvara anului 280 î.Chr., s-au pus în mişcare trei coloane de războinici, însoţiţi de familiile lor. Aceste evenimente vor fi descrise în numărul viitor.

Maxima extensie a imperiului creat de Alexandru cel Mare, imagine preluată de pe site-ul macedonia.org

Ipoteze de ultimă oră

prof. Timotei URSU

(Consilier ştiinţific al Societăţii DACIA REVIVAL INTERNATIONAL)

Punerea la îndoială a infailibilităţii unor concluzii istorice "tradiţionale", nu numai prin explorarea lipsei de documentare justificativă din ungherele obscure ale acestor concluzii ci, mai ales, prin utilizarea celor mai moderne mijloace ale studiului pluridisciplinar, este confirmată şi de cercetările recente efectuate de doi remarcabili savanţi

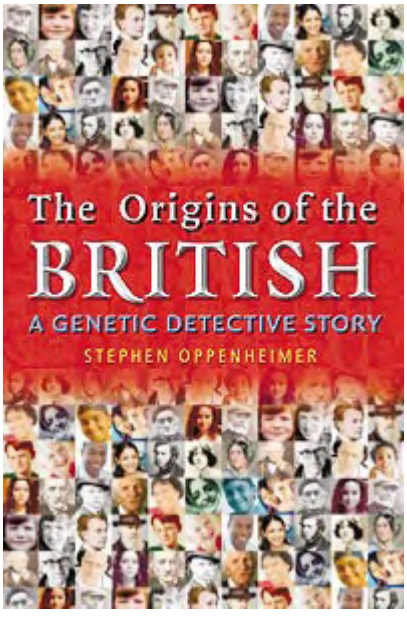

englezi, specialişti în genetică, ale căror opinii le expunem mai jos*.

Aceştia au întreprins o vastă cercetare ADN (analiză genetică) pe elocvente seturi ale populaţiei britanice şi irlandeze, concluzionând că se impune o "rescriere" a istoriei vestului european potrivit noilor repere pe care le oferă – obiectiv! – ştiinţa. (Cititorii"DACIEI MAGAZIN" care au frecventat site-ul internet DACIA.ORG, cunosc desigur importantele informaţii pe care le prezintă acolo dr. Napoleon Săvescu referitoare la aplicaţia, în istorie, a cercetărilor ADN).

Aparent, cercetările celor doi savanţi englezi nu "intervin" în disputele privind istoria veche (inclusiv "neolitică") a spaţiului danubian, zonă cu masive repercursiuni în formarea "tracilor nordici", geto-dacii, strămoşi recunoscuţi ai poporului nostru Vlaho-Român. Dar adăugate opiniilor recent expuse de recunoscuţi savanţi europeni, precum I.M.Diakonov, Collin Renfrew, Kalewi Wiik, Gray, Atkinson, etc. – privind concluzia că originea "indo-europenilor" se află în sud-estul Europei (vezi prezentarea şi comentariul pe care le-am expus în DACIA MAGAZIN, 2005 şi în articolul postat **04.10.2006** pe site-ul DACIA.ORG) – aceste informaţii devin extrem de utile fişierului celor interesaţi de importantul subiect "DANUBIANA".

Stephen Oppenheim

Examinarea unor astfel de noi abordări ale domeniului istoriei ne reaminteşte punctul de vedere al unui remarcabil cercetător român, I.D. Coterlan, total ignorat de istoriografia noastră numai pentru că, fiind un… " român auto-exilat în Occident", studiile sale au fost publicate după al Doilea Război Mondial în străinătate (respectiv în Spania!): " *Orizontul istoric al Omului se amplifică pe măsura înregistrării de date istorice noi şi, în aceeaşi măsură, concluziile care erau valabile pentru premergători prezintă caracter şi aspecte nesatisfăcătoare pentru urmaşi, impunând cercetătorilor de meserie o cumpănire nouă a cunoştinţelor, cu toată obiectivitatea prescrisă de istoriografie. Mai totdeauna un astfel de proces de revizuire a celor stabilite de înaintaşi demonstrează că, în raport cu stadiul istoric PREZENT, multe din cele scrise altădată trebuie eliminate, deoarece suferă de erorile inerente unei cunoaşteri limitate a faptelor istorice. De foarte multe ori astfel de erori afectează nu numai interpretarea faptelor istorice, ci însăşi concepţia fundamentală care stă la baza acestor interpretări. Erorile în chestiune, explicabile – după cum am arătat – devin (totuşi!) factori gravi, elemente de falsificare conştientă a realităţii istorice, din momentul în care cercetătorii, posteriori celui care le-a stabilit potrivit orizontului său limitat de cunoaştere istorică, ar căuta să le impună drept "*adevăr inamovibil"*, în ciuda evidenţelor mai noi!…"* ("DACOROMANIA GERMANICA", ed. DESTIN, Madrid 1960, p. 109-110).

De meditat la cuvintele de mai sus!

Stephen Oppenheimer (medical geneticist at University of Oxford), în volumul: THE ORIGINS OF THE BRITISH: A GENETIC DETECTIVE STORY şi Brian Sykes, (medical geneticist): SAXONS, VIKINGS AND CELTS; THE GENETIC ROOTS OF BRITAIN AND

IRELAND. **(ambele volume au apărut în anul 2006)**

Analizele au în vedere, ca reper, *ultima glaciaţiune europeană (13-15.000 BC) care ar fi "gonit" nucleele umane primare din Insulele Britanice înspre refugii sudice (cum ar fi – se presupune – Peninsula Iberică, ferită de "temperatura glacială" prin barajul Munţilor Pirinei). După retragerea gheţarilor (aprox. 13.000 BC-12.000 BC), ramuri tribale de "*vânători şi culegători*", vorbind probabil un idiom asemănător vechii limbi basce, urcă pe coasta atlantică; cum "insulele" nu sunt încă despărţite de continent, ci legate prin istmuri solide – aceste ramuri tribale "revin (?!) în Peninsula Britanică". Ele supravieţuiesc cu dificultate unei a doua glaciaţiuni, mai reduse, între 11.300 – 8.500 BC. Al doilea dezgheţ însă, angajând o masivă topire a gheţarilor emisferei nordice şi inclusiv a unor masivi gheţari montani, conduce la amplificarea creşterii apelor mărilor; între acestea: ale Canalului Englez şi ale Mării Irlandei, separând Insulele Britanice de continent (8000-7000 BC), determinând importante modificări ale coastelor oceanului planetar şi influenţând puternic climatul continental, inclusiv migrarea de populaţii în Europa.*

Perioada care urmează este considerată începutul neoliticului european *(circa 7000 BC).*

Potrivit concluziilor de analiză genetică (DNA), actuala populaţie "dublă" a Insulelor Britanice – englezi şi irlandezi – despre care se credea că se "trag" cu certitudine din două rădăcini etnice diferite, primii din *anglo-saxoni* iar ceilalţi din *celţi,* prezintă surpriza unei BAZE GENETICE COMUNE, în proporţie elocventă: mai mult de două treimi din tabloul genetic al celor două populaţii prezintă identităţi DNA. Aceasta înseamnă o anume unitate *neolitică,* chiar *pre-neolitică* a populaţiei clasificată drept *Iberian People,* anterioară valului de invazie celtică (apreciat a fi, şi acesta, mai vechi decât s-a crezut: mileniile 4-5 BC. Acei *celţi* veniţi în Insulele Britanice ar fi "introdus agricultura", deoarece vestigiile arheologice notează apariţia – tocmai în această perioadă – a unor noi îndeletniciri, altele decât vânatul şi pescuitul).

*(*NOTĂ T.U.: Astăzi este cvasi-unanim acceptat în cercetarea europeană conceptul că agricultura, ca nouă deprindere umană pe acest continent, a înflorit acolo unde condiţiile naturale o puteau stimula: pe valea Dunării Medii şi Inferioare. Este de remarcat perioada avansării în extremitatea vestică a continentului, apreciată anterior drept: 2500-2000 BC, a unor triburi agresive, aşa numitele generic "Beaker People" (Poporul Cănii), ale căror urme sunt identificate arheologic prin utilizarea prototipului "ceştii dacice", o căniţă neolitică care repetă un anume desen incizat, caracteristică culturilor echivalente "carpatice" (în fapt: pannonice!), şi a unor topoare asemănătoare celor "miceniene" dar şi celor… "carpatice"! Or, principial, teoria originii central- danubiene a exploziei demografice şi a răspândirii, de pe cursul Dunării Centrale în toate direcţiile cardinale a seminţiilor indo-europene se adecvează perfect acestei concluzii privind "ramura vestică" (celtică) a expansiunii, cu condiţia ca – odată cu recunoaşterea unei avansări anterioare a celţilor – să se admită şi identificarea lor cu acei… "Beaker People"! Evident, este o ipoteză care aşteaptă o confirmare conclusivă).

Ulterior au apărut în Insulele Britanice şi populaţii plecate din Europa de Nord, vorbind o limbă de origină germanică; dar, reduse ca număr, aceste populaţii au influenţat doar parţial şi doar în latura estică a Insulelor Britanice conformaţia etnică. *Practic, circa trei sferturi din strămoşii actualei populaţii britanice şi irlandeze – afirmă dl. Oppenheimer pe baza analizei genetice – au venit în acele zone între 11.000 şi 5.500 BC. Cei veniţi ulterior, valuri de "invadatori anglo-saxoni", lasă în tabloul genetic al actualei populaţii urme proporţional reduse: 12% la Irlandezi, 20% în Wales, 30% în Scoţia, 33% în sudul şi sud-estul Angliei. Asta pe ansamblu. Dar niciun* grup etnic *invadator nu a impus o "prezenţă genetică" mai mare de… 5%! Fenomenul se explică prin faptul că din punct de vedere cantitativ, noii veniţi erau puţini, chiar şi în epocile unor mari migraţii: până şi "generosul" arheolog Heinrich Haerke estimează numărul invadatorilor anglo-saxoni din secolul IV A.D. la mai puţin de 250.000 persoane în raport cu o populaţie britanică* de circa şase ori mai numeroasă*; cât priveşte invazia "Normandă" (Vikingă) din jurul anului 1066, aceasta n-a adus decât un maximum de 10.000 noi-veniţi. Şi mai puţin reprezentat genetic este "genomul italic", chiar dacă un anumit număr de legiuni şi cohorte romane au ocupat jumătatea de sud a Britanniei pentru circa patru secole.*

(Notă T.U.: Asta ar trebui să dea de gândit celor care mai pretind, aberant, că cele *CÂTEVA MII* de soldaţi aşa-zis "Romani" rămaşi în unităţile militare din Dacia Felix, în fapt străini recoltaţi din toate colţurile Imperiului – ca şi "negustorii colonizaţi" în Dacia Romană, pe care documentele aureliene îi pretind a fi fost "Romanii repatriaţi, la sudul Dunării" (!) – au putut contribui GENETIC la tabloul DNA al viitorilor Vlahi, în condiţiile în care masa "dacică" se apreciază că număra câteva milioane de localnici, din Munţii Slovaciei până dincolo de Nistru?!? Este mai mult decât sigur că în tabloul genetic al românilor se vor identifica amprente ale acelor populaţii cu care strămoşii noştri au coabitat în fapt, căci era vorba de "aşezări de populaţii", în timp, şi nu de o ocupaţie militaro-economică temporară; în cazul "ocupaţiei", un anume fragment oportunist de populaţie se poate arăta interesat în fraternizarea cu agresorul, iar istoria oferă numeroase exemple în acest sens; dar nici pe departe masa etnică!.. Una din sarcinile prioritare pentru restabilirea adevărului istoric este aceea a unor largi eşantioane genetice recoltate de la

populaţia actuală românească şi examinarea lor, în paralel şi independent, de mai multe laboratoare de recunoscută performanţă europeană; iar rezultatele analizei DNA vor amuţi, cu certitudine, multe guri zgomotoase localizate la… sudul Căii Victoriei din Bucureşti, "guri tropăitoare din picioare" care continuă să-şi reclame, cu mândrie, descendenţa din oficiantele… lupanarelor afectate confortului celor două legiuni romane (pedepsite să păzească, dincolo de "graniţa firească a Imperiului": jefuirea aurului şi recoltelor Daciei Felix) !…

…Nici în Vestul Europei interpretarea trecutului, chiar sprijinită de cerecetarea genetică, nu "cântă la unison": profesorul dr. Mark Thomas, de la University College, Londra, împreună cu colegii săi de catedră pretind că invadatorii (medievali) ai Angliei Centrale au măturat, literalmente, populaţia locală – în proporţie de 50-100%! – pentru că, spun ei, aşa-numitul "cromozom Y" al populaţiei masculine engleze ar fi foarte asemănător, dacă nu chiar identic, cu cel al populaţiilor din Norvegia şi din zona Friesland a Danemarcei, două ţinuturi din care invadatorii ar fi fost originari. Un alt genetician, CR.Tyler-Smith de la Sanger Centre (Cambridge), pretinde că acel cromozom "Y" este de "origine neolitică", inclusiv iberică; aşa că identificarea lui cu "Y" Viking ar constitui o "forţare a evidenţei"…

Chiar dacă, pentru moment, nu toate opiniile coincid, cert e că analiza genetică a ajuns să contrazică nu numai presupunerile arheologice sau concluziile istorice universitare, dar şi… lingvistica! Sprijinit de cercetările aplicate vocabularului – ale lui Peter Forster (genetician la Anglia Ruskin University) – dr. Oppenheimer demonstrează că limba celtă este cu mult mai veche decât se credea, şi că engleza nu derivă ca o rezultantă medievală din "Anglo-Saxonă", ci că reprezintă o ramură distinctă*, a patra, a trunchiului "germanic"; şi că se vorbea în Britannia încă înainte de… invazia romană!* **(Notă T.U.: Ar putea fi aceasta o încurajare şi pentru cercetătorii români care cred în "autohtonia" proto-românei anterior contactului cu… armurile şi prohapurile cohortelor romane?!).**

Potrivit opiniei dr. Oppenheimer, "proto-engleza" a fost introdusă în insule odată cu venirea străveche a unor triburi <u>belge</u> (strămoşi ai actualilor belgieni, a căror limbă prezintă tulburătoare apropieri ale "trunchiurilor lingvistice" cu ceea ce apreciem a fi fost "danubiana", respectiv cu baza – presupusă – a dezvoltării, ulterioare, a limbii traco-geto-dacice şi a celorlalte ramuri indo-europene!). *Acele străvechi triburi "belge" vorbeau… prototipul limbii Vickingilor medievali, concluzionează dr. Oppenheimer. "* N-au introdus Vikingii limba lor în Anglia, pentru că limba respectivă se vorbea acolo încă dinaintea invaziei romane: Caesar îi descrie pe Belgi locuind şi pe o parte şi pe cealaltă a Canalului !".

Cum "Proto- germanica" s-a despărţit încă din mileniile 2-3 BC în ramurile: vestică *(Germana şi Daneza),* estică *(Gota şi Vandala) şi cea* nordică *(Islandeza, Olandeza, Norvegiana), asta potrivit unei concepţii tradiţionale, unii se simt inconfortabil să admită şi o posibilă* ramură a patra*, pornită – chiar anterior! – din Centrul Europei şi prin veriga "belgă", aterizând în Britannia.*

O posibilă întrebare, sugerată de frecventarea unor astfel de remarcabile cercetări efectuate pe plan mondial, invită la observaţia că strămoşii noştri ocupau tocmai CENTRUL (de iradiere!?) a unor astfel de detectate mişcări neolitice şi post-neolitice de populaţii europene. În acest caz, concluzia firească e aceea că abordarea Istoriei Vechi a României (cu largi implicaţii asupra justei interpretări a Istoriei Medievale Româneşti şi, de aci, asupra celei contemporane!) nu mai poate fi lăsată pe seama unor aprecieri subiective, depăşite cu evidenţă de realitate, aprecieri – fie ele şi blagoslovite de nevoia de afirmare a unor bărbi universitare! – care cantonează istoria strămoşilor noştri şi, implicit a urmaşilor acelora, în conul de umbră rezultat din fraternizarea lipsei de informaţie cu o crasă lipsă de încredere în virtuţile autohtone. Credem că este timpul ca Istoria României să nu mai atârne de săpăligile unei arheologii incapabile să se depăşească pe sine însăşi şi incapabilă să accepte că rolul ei este, pe cât de evident, pe atât de *parţial,* astăzi, într-o CONCERTARE PLURIDISCIPLINARĂ, a cărei datorie – şi nu moft! – este să exploreze orizonturile inaccesibile arheologiei!

Un caz, pe cât de elocvent, pe atât de scandalos este continuarea atribuirii marelui complex antic Kogaion de la Dealul Grădiştei din Munţii Orăştiei – oricând intercalabil celor… nu ştiu-câte-Minuni-Mondiale -ale Trecutului! – doar… cercetării (şi pseudo-conservării) *arheologice,* **în timp ce această** *enormă avuţie naţională ar trebui gestionată de un veritabil* <u>INSTITUT DE DACOLOGIE</u>, **care să "asigure cezarului (respectiv arheologilor!) ceea ce este al… cezarului", dar să coordoneze un foarte coerent efort naţional, pentru o** *cercetare pluridisciplinară exhaustivă,* **o conservare exemplară şi o exploatare turistică internaţională care poate aduce incredibile (!!!) venituri economiei naţionale!**

Poate că, dacă nu astăzi, fie şi mâine, "aleşii poporului" nostru – *un popor care a devenit acum MEMBRU AL UNIUNII EUROPENE!* – îşi vor abate, în sfârşit, atenţia de la nesfârşitele jocuri de culise dâmboviţene şi de la portofelul personal către interesele reale ale unei naţiuni care, spre surpriza multora, deţine cu mult mai multe valori decât cele pasibile a fi valorificate prin… licitaţii!

Acel moment ar marca nu numai sprijinirea reală a istoriei, ci chiar intrarea "lor" în Istorie!…

ANUNȚ

Al 8-lea Congres International de Dacologie „Tomiris 2007“

20–21 Iulie, 2007

Dacia Revival International Society

21-26 Broadway, New York, NY 11106, U.S.A.
Phone: (718) 932- 1700 or 031 810 6172; FAX: (718) 728- 7635;
E- mail: **mail@dacia.org, tomiris2007@gmail.com** Website: http://www.dacia.org/2007

Doamnelor şi domnilor,

«DACIA REVIVAL INTERNATIONAL SOCIETY» are deosebita onoare de a vă invita să participați cu lucrări ştiințifice la cea de-a 8-a ediție a Congresului Internațional de Dacologie «Tomiris 2007», ce va avea loc în zilele de 20–21 iulie 2007 la Centrul Cultural al MAI din Bucureşti, strada Mihai Voda, nr. 17.

Aşa cum v-am obişnuit din anii trecuți, sesiunile şi programele asociate Congresului vor acoperi multiple aspecte ale istoriei Daciei. Aceste multe şi variate oportunități de schimb intelectual vor marca stadiul actual al tineri un forum de a-şi prezenta lucrările.

Programul ştiințific al Congresului include următoarele secțiuni:

– Personalitatea şi simbolismul legendarei regine massagete Tomiris.
Moderator: Napoleon Săvescu şi Timotei Ursu

2 – **Alte aspecte ale istoriei Daciei.**
Moderator: G. D. Iscru

3 – **Cultura şi civilizaţia dacică reflectată în mitologie, credinţe, tradiţii, folclor, medicină, literatură şi artă.**
Moderator: Viorica Enachiuc

Se aşteaptă participarea oamenilor de ştiinţă din Bulgaria, Canada, Elveţia, Germania, Italia, Israel, Macedonia, Serbia, Slovacia, Rusia, SUA şi alte ţări.
Limbile în care se vor desfăşura lucrările congresului sunt româna şi engleza.

DATE IMPORTANTE:
Termenul limită pentru trimiterea rezumatelor lucrărilor: 15 Mai 2007
Anunţarea lucrărilor acceptate: 1 iulie 2007

Foarte important: Termenul limită pentru primirea lucrărilor acceptate, în varianta completă, la Fundaţie este 15 Iulie 2007. Numai lucrările primite până la această dată vor putea fi prezentate la Congres, fără nicio excepţie! Mulţumim pentru înţelegerea dumneavoastră.
*Vizitaţi **www.dacia.org** pentru noutăţi, schimbări şi adăugiri.*
Aşteptăm confirmarea participării dumneavoastră, împreună cu un rezumat al prezentării pe care doriţi să o susţineţi la Congres, care să nu depăşească 2 pagini (font Times New Roman, preferabil cu diacritice) în format electronic pe adresa: **tomiris2007@gmail.com** sau **mail@dacia.org**, sau sub formă de CD/dischetă/material dactilografiat prin poştă, pe adresa:

Dacia Revival International
Attn. Andrei Banica
Str. Orzari nr. 15,
Bucureşti, cod 021551

Telefon : +40 726 113 151
+40 21 315 7282
Fax: +40 21 321 5354

Rezumatul prezentării trebuie să se conformeze regulilor stabilite de către organizatori:

1. Lucrările trimise trebuie să fie în esenţă noi şi nepublicate.

2. Trebuie completat un „Formular de participare“ (pe care îl găsiţi la **http://www.dacia.org/2007**) şi trimis împreună cu rezumatul prezentării. Vă rugăm să includeţi următoarele informaţii: numele autorului, instituţia cu care este afiliat, adresa completă, numărul de telefon/ fax, e-mail.

3. Rezumatul trebuie să fie dactilografiat conform indicaţiilor din Ghid, nu trebuie să conţină mai mult de 300 de cuvinte, şi trebuie să indice clar conţinutul tezei, metodologia şi concluziile.

4. Rezumatul prezentării (în două copii dacă este dactilografiată pe hârtie), via poştă, e-mail sau pe dischete/ CD trebuie să fie trimis până pe **15 mai 2007.**

Lucrările prezentate la congres pot ocupa un spaţiu de 10–15 pagini, pentru publicare, însă citirea lor nu trebuie să depăşească 20 de minute. Moderatorul secţiunii va limita timpul de prezentare la strict cele 20 de minute.

NOTA: Trimiterea rezumatului va fi considerată ca un angajament din partea autorului acestuia de a participa la Congres, în cazul în care lucrarea va fi acceptată de către comisia ştiinţifică.

Dacă aveţi nelămuriri cu privire la cel de al 8-lea Congres Internaţional de Dacologie „TOMIRIS 2007“ vă rugam sa ne contactaţi, fie direct fie via e-mail.

Vom fi onoraţi să vă avem alături de noi la acest Congres şi să împărtăşim cu dumneavoastră impresiile şi concluziile academice care îl vor urma
Cu stimă,

Directorul comitetului de organizare,
Andrei Bănică

De la „latinismul“ istoriografic la „dacismul“ romanticilor

Prof. dr. Zenovie CÂRLUGEA

1. După ce în istoriografia românească din secolele XVI–XVIII fusese impusă ideea unității şi romanității poporului deopotrivă cu aceea a latinității limbii, secolul al XIX-lea avea să descopere şi să valorifice o altă idee cardinală integratoare raportată la etnogeneza daco-românilor. E vorba de aşa-numitul *„dacism*" care, enunțat de unii cărturari şi literați preromantici, a devenit o adevărată „obsesie culturală", mai ales în a doua jumătate a secolului trecut, dacă e să ne gândim la cercetători de tipul lui Bolliac sau Hasdeu ori la poeți de anvergura romantică şi vizionarismul lui Mihai Eminescu.

Dacismul venea, într-un fel, să contracareze ideea purismului şi a latinismului, enunțată de Nicolaus Olahus, pe la jumătatea secolului al XVI-lea, ulterior de Grigore Ureche, Miron Costin, Dimitrie Cantemir, reluată, apoi, într-o argumentație istorico-filologică mai amplă, de corifeii *Şcolii Ardelene*, mai totdeauna pe filiera unui umanism şi luminism de reverberație catolică. Acel „*de la Râm ne tragem*", care a făcut epocă în cultura română, dominând aproape trei secole gândirea scriitorilor vechi, a fost supus, în secolul al XIX-lea, unui examen de conştiință națională, căci, din „varvarii" de altădată, dacii au devenit vitejii şi prea-drepții noştri strămoşi, demni de toată considerația şi admirația contemporanilor. Mai ales că, tot acum, textele unor mari gânditori antici precum Herodot, Strabon, Platon veneau să legitimeze acel sentiment de mândrie geto-dacică, de redescoperire a străvechimii noastre multimilenare în vatra carpato-balcano-pontică.

Multe din documentele antice, medievale şi moderne referitoare la antichitatea traco-getică, necunoscute până acum din varii motive, vor deveni puncte de sprijin în favoarea dacismului, al cărui „corp de idei" acum începe a se construi, în cercetări individuale (căci, instituțional, abia în 1972 va fi creat *Institutul național de tracologie*, cu congrese din 4 în 4 ani).

Iată, spre exemplu, câteva rânduri dintr-o „*Histoire de la Valachie, de la Moldavie et des Valaques transdanubiens*" (1837), scrisă de Mihail Kogălniceanu în acel spirit admirativ al reconsiderărilor naționale:

„*Les habitants de ce pays étaient les Daces, le peuple le plus guerrier, le plus courageux et le plus indépendant du temps où la Rome était l'esclave d'Auguste*".[1]

E vorba, scrie în continuare istoricul paşoptist, de dacii care au rezistat unor faimoase expediții (Darius, Alexandru, Lysimah) şi care „*dans les plus beaux jours de l'Empire força les Romains à lui payer un tribut pendent douze ans (88–100)*".

E interesant de observat că această „*revoltă a fondului autohton*", de care va vorbi filozoful culturii Lucian Blaga peste un secol, se produce, ca o legitate universal-organică, şi la nivelul altor culturi. Iată, bunăoară, cazul Franței, unde Camille Jullien (mai tânăr cu o generație decât Hasdeu al nostru) va afirma într-o *Istorie a Galiei* că „mult lăudata civilizație romană nu a fost decât un militarism brutal, care a distrus începuturile unei culturi promițătoare, «locale» (celtice)". Tot astfel cum, pe la 1900, „gândirea spaniolă se «desolidarizează» de latinitate şi de Roma, prin Unamuno, revendicându-şi rădăcini «pasionale africane», vizigoții. Atitudini asemănătoare de autonomie pot fi întâlnite în Germania şi Anglia."[2]

Încă de acum, în scrierile cercetătorilor şi literaților paşoptişti, se configurează, în paralel cu noul accent pus pe ideea de etnogeneză, acea *mitologie* a spiritualității geto-dace, indisolubil legată de o reală protoistorie. E acea fervoare a *reconsiderărilor protoistorice*, ce se va coagula într-o doctrină cu adevărat stranie şi emoțional mitologică din „DACIA PREISTORICĂ" a lui Nicolae Densuşianu, apoi în şcoala istorică pârviană şi în metafizica blagiană.

Cu toate că vorbeşte de acel „*genio Daciārum*" (reprezentat de „*une vieille femme qu'on appelle Baba Dochia*", care „*c'est conservé jusqu'à nos jours*"), totuşi, Kogălniceanu nu reuşeşte a depăşi un anumit poncif istoriografic, afirmând răspicat că Traian împăratul „*parvint à extirper la nation des Daces*"!

Sunt limite inevitabile ale unei gândiri de epocă, explicabile dacă avem în vedere stadiul de început al „dacismului". Importante rămân, însă, sentimentul de mândrie autohtonă şi acel reflex cultural de apărare în fața „cosmopolitismului", atât de vizibil, în epocă, şi la alți cărturari, înrolați sub steagul aceleiaşi „idei naționale", precum Alecu Russo, hotărât şi el „a pune o zăbală străinismului" şi a combate „imitația necugetată", care

„strică mintea şi inima". Cel ce face elogiul lui Decebal şi, în general, al dacilor, afirmă categoric în *Studie moldoveană* că „dacă aş fi poet şi mai ales poet mitologic, aş edita întâi mitologia românească, care-i frumoasă ca şi cea latină sau greacă".

„*Umbra lui Decebal*" – crede Russo – se prelungeşte dramatic peste întreaga noastră istorie şi, în comparaţie cu „lumina lui Ştefan" (un ecou „moldovean"), ea ar întruchipa un mesaj mai general: *„Decebal este eroul lumii"*.

E, în toate acestea, acel spirit de continuitate pe care Alecu Russo îl citeşte în paginile zbuciumatei noastre istorii, în reverberaţii de memento mobilizator: *„După unsprezece secole, Ştefan a ridicat spada sângeroasă care căzuse din mâna lui Decebal. Cine oare va fi chemat a rădica spada purtată cu atâta glorie de Ştefan cel Mare? Şi când?..."*

Conştient că „*noi suntem un amestec de urmaşi ai romanilor cu coborâtorii lui Decebal*", Russo face, în pasaje vibrante, elogiul daco-romanilor, încercând să identifice, la strămoşii noştri, anumite elemente de antropologie şi etnopsihologie dacică.

Epoca paşoptistă redescoperă, aşadar, ***mitologia dacică*** şi, o dată cu aceasta, reia, în acolada unui amplu vizionarism romantic, problematica etnogenezei, mulţi dintre cărturarii şi literaţii epocii mergând pe ideea latinităţii, a originii „*râmlene*". Precum, bunăoară, Gh. Asachi, care, după studii la Roma, reia ideea latiniştilor ardeleni, fie şi în versuri trudite: *„Şi cum în deşearta Dacie popor nou se-ntemeiază,/ De-unde limba, legi şi nume a românilor deerează..."*

El ne-a lăsat binecunoscuta legendă *Traian şi Dochia*, versificând ideea poporană a „împietririi" Daciei urmărite de cuceritorul Traian, sugerând, într-un fel, discret, ideea de rezistenţă, de neparticipare, de refuz a autorităţii imperiale, cu semnificaţii de etnogeneză! Tot la Asachi întâlnim tema-simbol a *muntelui sacru* întruchipat de Ceahlăul – Pion, Olimpul zeilor dacici.

Motive clasice şi mitologice se vor întâlni şi în creaţiile altor paşoptişti, precum Al. Pelimon, C. Stamati, Romulus Scriban, Frederic Damé, şi, mai ales, la Bolintineanu, autorul epopeii *Traianida* (1970), în care accentul cade pe umanizarea personajelor eroice şi mitologice, „umanul" dominând „eroicul" şi, în acest fel, amplul poem golindu-se de gravitatea şi farmecul marilor semnificaţii pe care se sconta...

2.1. În Muntenia epocii paşoptiste, reprezentantul fervent al „dacismului" va fi **Cezar Bolliac**. Spre deosebire de Russo, acesta se dovedeşte mult mai aplecat asupra domeniului, poate şi prin pasiunea arheologică ce i-a adus dovezi, procurându-i revelaţii şi

Cezar Bolliac

observaţii de toată lauda. Ideile romanticului Bolliac vin în apărarea unui trecut istoric şi a unei tradiţii, pe care le vede ameninţate de acelaşi „cosmopolitism" sibarit, de „invaziunea unei civilizaţii străine".

Trebuie, zice Bolliac, să revenim la identitatea naţională, să tragem punţi „între cele trecute şi cele viitoare", declarându-se un partizan al ideii de progres, însă pe calea dezvoltării organice, altfel vom risca a deveni „o naţiune de aborigeni", căreia „străinismul" îi va pune în primejdie „şi datinile, şi religia, şi limba, şi istoria" (art. *Literatura şi limba,* 1868).

Mult mai vehement se va manifesta Bolliac în *Excursii arheologice* (1869) şi, în acest sens, convingerile sale intră în rezonanţă cu ideile marelui Hasdeu, care deja tipărise, în 1860, faimosul articol ***Perit-au dacii?***, piatră de hotar în cercetarea proto-istorică românească.

Mult mai vibrant în poezie, însă, Bolliac dă expresie unui profund sentiment dacic, când, în urma unei excursii făcute în Bucegi, împreună cu Bălcescu, scrie poemul *O dimineaţă pe Caraiman*, în care se arată pătruns de un anumit duh dacic al locurilor:

„P-aice umbla umbra lui Zàmolx ce s-aude,
P-aici încura calul viteazul Decebal".

Evocarea strămoşilor nu poate lăsa deoparte strălucitoarele victorii ale traco-geţilor (Cirus, Darius, Lisimach, Filip, Alexandru).

Conştient de măreţia şi noblеţea geto-dacilor, poetul Bolliac nu poate concepe să fie în ton cu ideea „exterminării", care se impusese, în marginile unor demonstraţii forţate şi în funcţie de anumite imperative de epocă.

Când Bolliac scrie: *„O! nu, nu zice, Soare, că dacii au pierit!",* el nu făcea decât să anticipeze cu patru ani pe Hasdeu, al cărui articol va repune întreaga problematică a continuităţii pe temeiuri ştiinţifice, făcând, prin aceasta, şcoală în cercetarea istoriei daco-romane. Bolliac sesizase că teza „latinismului" s-a impus în funcţie de anumite împrejurări cultural-politice, dar că nu are temeinicie. El va împinge cercetarea de pe terenul istoriei pe acela al *proto-istoriei*.

Iată o pagină de elogiu, admirabilă, referitoare la spiritualitatea şi civilizaţia lumii geto-dace:

„Dacii au fost şi ei o naţie mare şi tare, dupe cum ne spun istoricii lui Ciru, ai lui Darie, ai lui Aleksandru, ai lui Lisimak si chiar ai lui Traian. Au avut o religie sublimă, bazată pe nemurirea sufletului, pe când grecii şi romanii putrezeau în materialismul cel mai nenobil, aveau legi drepte, bazate pe libertate, pe când grecii aveau iloţi şi romanii robi, circuri şi gladiatori, aveau o limbă în care Ovid a putut să scrie un poem lung ca acelea ce avea el obicei să facă şi în care Abaris preda ştiinţe exacte şi metafizice; au fost din cei dintâi populi care au primit cristianismul, care se acorda foarte cu principiul religiei lor; aveau şi arte, meşteşuguri, se îmbrăcau bine, erau bine înarmaţi, băteau monedă în metaluri preţioase, pe când germanii şi alte naţii nici că visau de monete şi pe când romanii nu băteau decât aşi grosolani de aramă; şi în sfârşit aveau şi ei boieri foarte mari, aveau o noblеţă care să suia până da mâna cu soarele..."[3]

2.2. Bolliac vorbeşte de „conchista" romană în termeni rezervaţi, afirmând că atât în inscripţii cât şi pe medalii apar formulări precum *„Dacia biruită", „Dacia supusă", „Dacia învinsă", „Provincia Dacia"* şi nicăieri nu apare expresia *„Dacia desfiinţată",* care să îndreptăţească forţata idee a „exterminării" ...

Gazetarul va alcătui chiar un *Tablou daco-roman* ilustrat cu *„divinităţi, sacrificiuri, tipuri, costume, armele dace, carta şi numismatica daco-romană"*.[4]

În cercetările sale arheologice, Bolliac va identifica anumite relicve dacice, culese fie în Vlaşca, fie la Topolniţa (monede, relicve funerare, unelte casnice, elemente de podoabă, ceramică...). Arheologul avea un program clar când afirma că *„Misiunea noastră, a românilor, în arheologie, este mai cu seamă să definim ce au fost dacii? Care a fost începutul lor? Cari au fost credinţele lor? (...) Ce au adoptat ei de la romani şi ce au adoptat romanii de la dânşii?"*

Toate aceste mărturii arheologice trebuie strânse cu grijă, susţine Bolliac, şi constituite în colecţii muzeale, aşa cum se procedează pretutindeni în Europa (*„cu care se mândresc muzeurile Europei"*).

Cercetarea arheologică românească trebuie raportată la arheologia europeană pentru o mai bună înţelegere a contextului istoric şi cultural, dar şi pentru relevarea specificaţiilor sau a asemănărilor *„cu celelalte popoare contimporane lor"*.

Elogiul lui Decebal este nemăsurat în publicistica lui Bolliac. El nu este departe, în acest sens, de Kogălniceanu, care scria cu admiraţie despre acel *„rigă barbar mai vrednic de a sta pe tronul Romei decât mişeii urmaşi ai lui August"*.

Bolliac încearcă să acrediteze ideea originii asiatice a traco-geto-dacilor, ceea ce ar însemna că spiritualitatea şi civilizaţia dacilor ar fi superioare (şi anterioare) grecilor şi romanilor, de vreme ce argonauţii lui Iason au găsit la gurile Dunării „un popor nobil, cultivat cu religiune nobilă":

„Iason şi Medeia nu erau atât de civilizaţi pre cât erau dacii, în acele vremuri în cari Esiod şi Omer se sforţa să stabilizeze o istorie a grecilor pre tradiţiuni".

Prin teoria aceasta *a straturilor de cultură şi civilizaţie* (pelasgă, traco-greacă, daco-romană), gazetarul va încerca o de-complexare culturală, subliniind ideea unei preeminenţe indo-europene: *„civilizaţia dacilor este foarte veche şi contimpurană poate cu cele mai vechi din Orient"*...

Multe din convingerile lui Bolliac vor fi amendate de tânărul **Alexandru Odobescu**, spirit pozitivist şi ironic, mai puţin înflăcărat decât bardul paşoptist, însă interesat şi el de studiul *arheologiei protoistorice şi preistorice*. În 1869, acesta va participa la *Congresul internaţional de antropologie şi arheologie preistorică* de la Copenhaga cu o comunicare „asupra antichităţilor României".

Alexandru Odobescu

Celebră a rămas zeflemeaua pamfletară declanşată la adresa lui Bolliac cu articolul „*Fumuri arheologice scornite din lulele preistorice de un om care nu fumează*".[5]

Tânărul cercetător îl ironizează pe poetul Bolliac în ipostaza de arheolog, care susţinuse, în articolul „*Uzul fumatului în timpii preistorici*", că anumite vestigii descoperite nu ar fi fost decât unelte preistorice pentru fumat!... I se recomandase împătimitului „dacist" să facă arheologie din perspectivă „pozitivistă", cercetând acele scrieri „ce prin alte ţări au tratat materii analoage", – ceea ce l-ar ajuta să evite unele ipoteze „închipuite" precum „fumurile arheologice ce pot ieşi din lulele preistorice".[6]

Dincolo de a fi taxat ca un amator, romanticul Bolliac rămâne totuşi un spirit pasional, ardent, care crede în puterea ajutătoare a intuiţiei, căci – zice el – *„unde istoria nu vorbeşte, îndoiala şi ipoteza sunt singurele cari pot să creeze în imaginaţiunea noastră afirmări conjencturale..."*

3. **Teoria continuităţii – o bătălie câştigată**.

O contribuţie de seamă în dacologia din secolul trecut o are B.P. Haşdeu, autorul celebrului articol din 1860 – „PERIT-AU DACII?".

Fascinat de problematica originilor, tânărul Haşdeu declara ritos în versuri:

„Sunt dac, nu sunt roman!
Pe romani îi disprețuiesc”.

Această răspicată convingere, pe care literatul merge în articolul suscitat, modulată în viziunea „substraturilor” de cultură şi civilizație, a dezlănțuit un întreg atac (ca şi Alecu Russo în al său „*Contra latinizanților ardeleni*”) împotriva puriştilor şi latiniştilor ardeleni, acuzați că ar fi buimăcit mințile conaționalilor cu sloganul lor că am fi „romani curați”.

Se cuvine a aminti, aici, că într-o versiune a sonetului *Ai noştri tineri,* din 1876, Eminescu însuşi exprima o convingere de reverberație atavică, în aceeaşi tonalitate colorată de o ironie acidă:

„Dar ce să zic şi eu acum săracul –
Ce n-am ştiut vro dată... păsăreşte:
Fiți voi romuncului, simt în mine dacul”.

Ultimul vers mai cunoaşte şi varianta:

„Fiți voi romani, căci eu prefer pe dacul”.

Dacia, susține Hadeu, nu a fost „deşertată” de locuitorii ei, deşertul este numai „în capetele doptorilor ardeleni”, care dau apă tezei rösleriene privind eventuala „emigrare” a românilor din sudul Dunării spre nord abia în secolul al X-lea!

Savantul susține ***ideea continuității***, a străvechimii imemoriale, dar şi a unui „*fond latent ancestral*”, inițial, în etnogeneza preistorică, de protospiritualitate traco-geto-dacă.

„Naționalitatea” noastră s-ar fi plămădit din câteva elemente, însă „nici unul nu a fost predominatoriu”. În acest fel, erau puse în discuție atât ideea puristă a latinomanilor, cât şi cea „dacistă” a tracomaniei!

Atacat vehement din ambele tabere, Hasdeu nu făcea decât să impună o teză cumpănită, ferindu-se a cădea în ispitele sentimentalismului partizan. Referințele sale lingvistice, istorice, arheologice, folclorice, etnopsihologice erau de multe ori convingătoare şi pe acestea le-a transformat în adevărate platforme de argumentație ştiințifică, precum şi în celebra ***Istorie critică***.

Ideea cardinală a demersului hasdeean venea să confirme *„suprapunerea elementului latin peste cel dacic, fecundă prin naşterea unei viguroase naționalități pe care ar fi corect a o numi daco-romană*”.[7]

Prin „dacismul” său, Hasdeu a contracarat *teza rösleriană* (şi cea susținută de Hunfalvy) a emigrării românilor din sudul Dunării în secolul al XIII-lea, deci după momentul năvălirii goților din secolul al X-lea!…

După articolul celebru al lui Hasdeu, cunoscut în Europa la vremea respectivă, ideea exterminării dacilor a fost combătută şi de alți savanți, precum Tr. Miklosich (1862) sau H. Schuchard (1868), acceptându-se teoria „*substratului*”, formulată de Hasdeu astfel:

„Orice ginte se compune, ca terenurile în geologie, dintr-un strat actual şi din substraturi succesive anterioare.”[8]

Aşadar, precizează Hasdeu, „dacii” şi „romanii” sunt părinții noştri, fără a admite aici un eventual „primat” etnogenezic.

Geniul lui Hasdeu – va scrie mai târziu Mircea Eliade – a rodit magnific în opera lui Vasile Pârvan şi a elevilor lui.

De la bun început, Hasdeu a „militat” pentru a se înțelege corect „importanța elementului traco-dac în istoria, limba şi cultura românească”.

Prin aceste studii, care au culminat cu „PERIT-AU DACII ?”, din 1860, *„Hasdeu încearcă să fixeze pârghia istoriei românilor în alt punct de sprijin*”:

„Totul se schimbă, în perspectiva istoriei româneşti şi în justificarea misiunii istorice a neamului nostru, dacă privim din acest unghi. Nu mai suntem pur şi simplu un popor romanic; - participăm la un popor originar, a cărui glorie precede pe cea a Romei...”[9]

Bogdan Petriceicu Hasdeu

4. **O obsesie eminesciană – „Dacia Traiană”**.

În 1870 Eminescu va publica, în spiritul iluminist al unor convingeri-manifeste, o suită de articole în ziarul „*Federațiunea”,* din Pesta. E vorba de articolele *Să facem un congres*, *În Unire e frăția* şi *Echilibrul*, în care ia apărarea românilor din Transilvania, care simțeau pe propria lor piele consecințele dualismului austro-ungar. Pentru ultimul, în care îndrăznea să ceară egalitatea nației sale care să stea în echilibru cu celelalte conlocuitoare, şi desigur o „legislațiune” demnă şi echitabilă, poetul e intimidat cu un proces de presă de procurorul statului şi amenințat cu închisoarea. În articolul *În Unire e frăția*, înfierând acele „promisiuni lucii, dar etern mincinoase”, poetul scrie răspicat: „ În momentul când toate națiunile dau cu piciorul stării de față a lucrurilor, numind-o nesuferită şi nesuportabilă, au şi românii dreptul şi datoria a-i da cu piciorul, – căci pregetând şi rămaşi singuri pe câmpul de luptă, nimeni nu se va mai speria de opoziționea noastră

singuratică...” În *Să facem un congres*, amintind originea romană a strămoşilor, se ridica împotriva „cerşetoriei” de drepturi „care ni se cuvin şi care trebuie să ni le luăm pe altă cale”, cerând naţiunii române vechi „să lucreze cu toată vigoarea sa de fier”. Iar problema „legislaţiunii” era agitată astfel în *Echilibrul*: „Legislaţiunea trebuie să fie aplicarea celei mai înalte idei de drept pusă în raport cu trebuinţele poporului, - astfel însă încât explicarea ori aplicarea drepturilor prin lege să nu contrazică spiritul acelora”.

Ideea conştiinţei de neam, teritoriu, limbă, tradiţii era limpede în mintea poetului şi ea poate fi urmărită în întreaga sa creaţie:

„Da! de la Roma venim, scumpi şi iubiţi compatrioţi din Dacia Traiană! Se cam ştersese diploma noastră de nobleţă; limba însă am transcris-o din buchile noastre gheboşite de bătrâneţe în literile de aur ale limbelor surori. Cam degenerase arborele nostru genealogic; limba însă am transcris-o din buchile noastre gheboşite de bătrâneţe în literile de aur ale limbelor surori. Cam degenerase arborele nostru genealogic cu câte o codiţă străină, dar îl vom curăţi de toate uscăturile”.[10]

Pentru românii ardeleni el cere „libertatea spiritului şi conştiinţei lor în deplinul înţeles al cuvântului”, precizând: *„Aşadar, idealul românilor din toate părţile Daciei lui Traian este menţinerea unităţii reale a limbei strămoşeşti şi a bisericii naţionale. Este o Dacie ideală, dar ea se realizează pe zi ce merge*”.[11]

Unitatea de limbă – „o singură limbă, una singură, ca nealte popoare” – presupune unitatea de teritoriu, dar şi una de obiceiuri şi tradiţii culturale.

Gazetarul, atât de ancorat în marile probleme socio-politice ale vremii sale, dovedea şi pe acest teren al ideii de latinitate şi unitate naţională că este la curent cu toate „basmele” asupra romanităţii noastre:

„Constatăm mai înainte de toate că românii nu sunt nicăieri colonişti, venituri, oamenii nimănui, – cu pretutindenea unde locuiesc sunt autohtoni, populaţie nemaipomenit de veche, mai veche decât toţi conlocuitorii lor. Căci dacă astăzi se mai iveşte câte un neamţ singular care caută să ne aducă de peste Dunăre, nu mai întrebăm ce ZICE un asemenea om, ci ce VOIEŞTE el...”.

Nu suntem ceea ce vor alţii, ci *„ceea ce suntem – români”*.

Indiferent că vizează dualismul austro-ungar, ţarismul ori pe otomani, articolele sale politice izvorau dintr-o cunoaştere aprofundată a problemelor, oferind totdeauna soluţia cauzei naţionale. El visa acel *„strat de cultură la gurile Dunării”,* susţinând ideea mai veche a unei „confederaţiuni dunărene”.

Românul, crede Eminescu, nu vrea altceva decât „pe sine”, „îşi vrea naţionalitatea, dar aceasta o vrea pe deplin”.

Făcând o analiză aspră a imperiilor bazate pe desnaţionalizare şi asuprire, Eminescu cere o „*federalizare*” a monarhiei habsburgice, în ideea egalei îndreptăţiri la viaţa social-politică a tuturor naţionalităţilor. El vorbeşte de „*idealul unităţii politice a românilor*”, de *„restabilirea regatului lui Decebal prefăcut în Dacie-Traiană*”, dar mai ales de „menţinerea unităţii reale a limbii strămoşeşti şi a bisericii naţionale, gândind la o „***Dacie ideală***”.[12] Se înţelege, aşadar, că prin limbă şi cultură el vede acea unitate politică (naţiunea existând peste orice determinaţie politică), căreia n-a mai ajuns a-i fi contemporan, precum T. Maiorescu, P. P. Carp, I. Slavici ...

Poetul crede în „misiunea istorică” a poporului nostru, iar această misiune constă în a deveni „*un strat de cultură la gurile Dunării*”, întemeiat pe tradiţii istorice şi culturale.

E, în alţi termeni, vorba de previziunea unităţii naţionale, acea ***Dacie Traiană***, care l-a obsedat nu numai pe gazetar, dar şi pe poet, sub diferite metafore:

„Eu văd o stâncă albă, o stâncă de granit,
Lucind prin veacuri negre, prin moarte mări lucind,
Lucind peste morminte cu faţa ei senină,
Şi văd că-n lumea asta fui umbra-i de lumină;
Acea stâncă sublimă ce stă cu capu-n cer
E-unirea românimei... E visul meu de fer
Ce l-am visat o viaţă, făr să-l pot ridica...”

(MIRA)

Visul unităţii naţionale, de la independenţă la unirea deplină, profetizat şi poetic, rămâne o dimensiune constantă a spiritualităţii eminesciene, a dragostei sale adânci pentru Transilvania.

„El a fost – scria Slavici – *cel mai adevărat reprezentant şi cel mai zelos propagator al simţământului de unitate naţională la noi”*.[13]

---

[1] OPERE, I, Ed. Fundaţiilor, Bucureşti, 1946, p. 67.

[2] Mircea Eliade, *Introducere* la ediţia ***Scrieri literare morale şi politice***, de B.P. Hasdeu, 1937.

[3] Studiul *Despre daci*, 1858, în „Românul”, II/nr. 55, p. 218 şi urm.

[4] *Românul*, nr. 101/1860.

[5] Al. Odobescu, *OPERE, II*, ESPLA, 1955, p. 107.

[6] *Op. cit.*, p. 118.

[7] *Istoria critică a românilor,* Bucureşti, 1875, p. 277.

[8] ***Etymologicum Magnum Romaniae***, *Dicţionarul limbei istorice şi poporane a românilor*, III, Buc., 1893, p. VI.

[9] M. Eliade, *Despre Eminescu şi Hasdeu*, Editura „Junimea”, 1987, p. 98-99.

[10] Ms. 2257, f. 48–50, cu titlul *„Articoli nepoliticoşi*”.

[11] Ediţia *Scrieri politice şi literare,* 1905.

[12] Cf. G. Călinescu, *Opera lui Mihai Eminescu*, vol. I–II, Editura Minerva, Bucureşti, 1976.

[13] Cf. Gh. Bulgăr, M. Eminescu, *Coordonate istorice şi stilistice ale creaţiei*, col. *Eminesciana*, Ed. Junimea, Iaşi, 1980, studiul *„Unirea şi independenţa românilor văzute de poet”,* pp. 66–83.

Dacia în patria primitivă ariană

Mioara CĂLUŞIŢĂ-ALECU

Asemănările dintre tradiţiile şi limbile popoarelor aşa-zise indo-europene au dus la ideea că acestea au o obârşie comună, într-o legendară Patrie primitivă ariană. Aceasta a fost localizată în diferite părţi din Euroasia în care au fost condiţii de dezvoltare a vieţii la sfârţitul ultimei glaciaţiuni.

În lucrarea **Dacia Patria primitivă ariană** (publicată în „Lumi uitate", la tipografia editorială DACIA, Iaşi, 1901), **Teohari Antonescu**, profesor de Arheologie la Universitatea din Iaşi, a prezentat ipotezele existente privind localizările acestei legendare Patrii, de diverşi istorici şi argumentele acestora.

El arăta că din studiul comparativ al limbilor indo-europene s-a dedus o limbă mamă primitivă. Din vocabularul acesteia, a rezultat că vorbitorii ei practicau agricultura şi păstoritul, trăiau într-o regiune care avea câmpie, munţi cu păduri, dar era şi în contact cu marea; cunoşteau anotimpurile, deci locuiau într-o zonă cu climă temperată.

În Dacia se întâlneau fauna, flora, formele de relief şi clima oglindite în limba mamă primară. Condiţiile de viaţă din Dacia favorizau existenţa rasei doliocefale blonde, ca şi a celei brahicefale brune. Dacia întrunea cel mai bine condiţiile cerute Patriei primitive ariene.

Comparând cuvintele unor popoare indo-europene cu cele din limba mamă primară, s-au putut deduce şi migraţiile acelor popoare. De pildă, dacă s-a constatat că ele aveau un alt termen pentru *mare*, s-a dedus că au migrat printr-o regiune de stepă, care a făcut să dispară denumirea mării pe care nu-o mai întâlneau şi, când au ajuns în preajma unei alte mări, i-au dat alt nume.

Teohari Antonescu arăta cum ar fi migrat din Dacia diversele popoare ariene. Migrarea în Italia o argumenta şi arheologic.

În cartea **Da.ksa – ţara zeilor**, (apărută în engleză la ed. Nagard, Veneţia, 1975 şi în română la ed. Obiectiv, Craiova), **Nicolae Miulescu** a indicat pe hărţi căile pe care ar fi roit arienii carpato-histrieni spre est ajungând în valea Indusului.

În cartea **Civilizaţie şi cultură** (apărută la ed. Meridiane, Bucureşti, 1989), **Marija Gimbutas**, cunoscut etnolog şi istoric al secolului al XX-lea, afirma: «*România este vatra a ceea ce am numit Vechea Europă, o entitate culturală cuprinsă între anii 6500 – 3500 î.e.n.... A devenit de asemenea evident că această străveche civilizaţie europeană precede cu câteva milenii pe cea sumeriană... Trebuie ca de acum încolo să recunoaştem importanţa Vechii Europe ca pe o parte din istoria noastră*». M.Gimbutas considera că Vechea Europă se întindea de la Don, Marea Neagră şi Marea de Marmara până peste nordul Carpaţilor şi Pusta Panonică; cuprindea de asemenea Dalmaţia, sudul Italiei, Grecia, insula Creta şi coasta apuseană a Asiei Mici. Era o regiune din Europa mai întinsă decât cea indicată de Nicolae Miulescu, dar tot cuprinzând şi vechea Dacie.

Ceva din amintirea vechii vetre ariene au cunoscut şi unii istorici vechi. Astfel **Ştefan din Bizanţ**, în (lexicon de) nume de popoare (Fontes historiae vol. 2, 1970, p. 339), scria că ţara tracilor se numea înainte şi **Aria**.

Ca să deducă migraţiile arienilor în răsărit, **N. Miulescu** a studiat atent vechile scrieri hinduse – Vede, Upanişade... – şi a arătat că în ele se păstra tradiţia unei ţări mamă şi a unor pelerinaje în această ţară a strămoşilor zeificaţi. N. Miulescu o numea pe aceasta **Da.kşa**, adică ţara, regiunea – *kşa*, sfântă, a zeilor – *da*.

În vechime, migraţiile popoarelor erau numeroase, şi nu numai din Aria spre alte meleaguri. Se ştie că au existat multe migraţii din Orient în Tracia şi Dacia, anterioare vremii lui Herodot (sec. V î.e.n.).

Bazat mai ales pe Cartea legilor lui Manu, N. Miulescu a arătat că în India s-au purtat lupte pentru supremaţie între o parte a castei kşatriya (a luptătorilor cu regii conducători) şi casta brahmană (preoţească). Kşatrii revoltaţi au fost înfrânţi şi decăzuţi din drepturile lor de către brahmani. Ca urmare, ei au migrat spre apus, spre ţara mamă. N. Miulescu s-a străduit să identifice numele triburilor kşatriya excomunicate cu ale diverselor popoare, menţionate de Herodot sau de alţi istorici vechi, situate pe drumul de întoarcere în Dacia.

Grupul condus de Aşvapati (posesor de mulţime – pati de cai – aşva) ar fi fost scythii agathyrşi aşezaţi

în Transilvania. Concepţia lui Aşvapati asupra Divinităţii, menţionată în scrierile hinduse (Candoga – Upanişad), corespundea religiei lui Zalmoxis – Zeul Mokşei. În tradiţia hindusă, Mokşa ar fi însemnat tărâmul – kşa al morţii – mo. N. Miulescu făcea comparaţii între toponime româneşti şi tradiţiile vedice. De pildă, el interpreta numele oraşului Braşov ca Braşiva (bravul Şiva) şi al Muntelui Omul ca mantra hindusă – om a Divinităţii (brahman).

N. Miulescu se străduia să identifice migrarea triburilor kşatriya. Pahlavas şi Kambodjias s-ar fi stabilit în Persia (Pahlavas – pahlavi, limba persană, şi Kambodjia – Canbises). Triburile Sakas, Paratas, Daradas şi Kinas ar fi constituit, în a doua jumătate a primului mileniu î.e.n., baza statului Parth din sud-estul Caspicei. Tribul Yavanas ar fi devenit strămoş al Ionienilor. Tribul Odras a fost pus în legătură cu Odrisii (Herodot, Istorii, IV, 92) din sudul Munţilor Hemus, la nord de Mariţa; tribul Dravidas cu tracii de pe văile Savei şi Dravei, iar Kinas apăreau menţionaţi de Herodot (II, 33): «*Celţii sunt dincolo de Coloanele lui Hercule şi limitrofi cu Kinesianii, cei mai depărtaţi locuitori spre Europa de vest*». N. Miulescu emitea ipoteza că aceştia s-ar fi aşezat în bazinele Cerna – Timiş – Bega, adică în Banat (Sat Chinez la nord de Timişoara). Herodot menţiona şi tribul Satrae din Rodope, la sud de Mariţa.

Vasile Pârvan scria că, începând chiar de prin 1600 î.e.n., au existat năvăliri din Orient peste civilizaţia bronzului din Carpaţi. Pe la 700 î.e.n., scythii istorici, popor iranian, şi-au început migraţiile. Ei ar fi fost agathytşii din Transilvania care, pe timpul lui Herodot, erau tracizaţi. Geto-dacii erau traci nordici, o populaţie deasă pentru acea vreme, care se întindea până la Oder şi Vistula şi nu era venită din sud (**Getica**, pp. 648–652).

Herodot (mort în 425, î.e.n.) amintea, în **Istorii**, şi alte triburi care nu apăreau în ipoteza lui N. Miulescu. De pildă, el cita (III, 93) pe Sacii (scythii) şi Caspii din satrapia a 15-a, pe Parthii, Chorasonii, Sogdienii şi Arii din satrapia a 16-a de pe timpul lui Darius – Dareios – (550-485 î.e.n.).

El arăta existenţa în zona Olteniei, Banatului şi în vest până spre Marea Adriatică a sigynilor, care ar fi fost, la origine, mezi. Herodot scria (V, 9) despre «*...**sigyni**, care poartă haine medice. Caii lor au coamă pe tot trupul, părul fiind de cinci degete lungime; sunt mici de statură, cu nările largi şi nu sunt în stare să poarte un om în spinare; în schimb, înhămaţi la căruţe, sunt foarte iuţi; de aceea, cei din partea locului umblă în căruţe. Hotarele lor se întind până în apropierea eneţilor de la Adriatică. Ei susţin că sunt colonişti de ai mezilor. Cum au fost colonizaţi de mezi, nu pot să-mi dau seama, dar, în scurgerea nesfârşită a vremii orice s-ar putea întâmpla. Ligurii, care locuiesc în părţile de sus deasuprta Massaliei, dau numele sigyni negustorilor cu bucata, iar ciprioţii numesc aşa lăncile*».

Aceste informaţii ale lui Herodot nasc multe întrebări. Când au ajuns aceşti mezi în zona Banatului şi a Olteniei? Au venit odată cu invazia scythică din jurul anului 700 î.e.n. sau cu perşii lăsaţi de Darius în Europa sub comanda lui Megabazos? Există o legătură între aceşti mezi şi moesii din sudul Dunării?

Se întâlneau la Dunăre mezii cu geţii, iar în celălalt capăt al Imperiului persan cu masageţii?

În Getica, V. Pârvan pomenea de mai multe ori de maedii-traci. Pe hartă, el îi localiza pe aceşti maedi pe malurile Strymonului.

Geto-dacii au păstrat şi transmis **tradiţii** şi simboluri ariene impresionant de vechi. De pildă, despre **steagul dacilor**, V. Pârvan spunea (Getica, 703–704) că era un simbol carpato-caucasic, un demon care zbura în văzduh. Steagul apărea pe o stelă din Asiro-Babilonia a lui Nabukadnezar (1120 î.e.n.), însoţea pe Călăreţii Dunăreni (Cabiri), era reprezentat pe plăcile de plumb, şi, după cucerirea parţială a Daciei de către romani, a apărut şi în armata romană. Câteva reproduceri antice de steaguri dacice pot fi văzute la Muzeul din Cluj-Napoca.

Cu cât ne afundăm în trecut, **limbile popoarelor ariene** erau mai apropiate de limba primară şi mai asemănătoare între ele. Unii spun că cei care cunoşteau limba Vedelor înţelegeau şi limba Avestei. A. D. Xenopol, în „Istoria Românilor din Dacia Traiană" (ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1985, pp. 73–74), argumenta prin toponime, că dacogeţii vorbeau aceeaşi limbă ca tracii. Ovidiu scria că localnicii din Tomis râdeau când li se adresa în latină; probabil că vorbele lui apăreau pronunţate eronat în limba lor. El se scuza că s-ar fi furişat în scrisoarea sa latină şi cuvinte barbare. Nu s-au menţionat translatori între daci şi romani.

În **Getica** (269), **V. Pârvan** oscila dacă să considere celtică sau scythică aşezarea Partiscon, pe care Ammianus o situa la vărsarea Mureşului. V. Pârvan arăta că toponime din rădăcini similare erau în Bactria şi în Raetia. Chiar Tisa ar fi o prescurtare din Pathissus. Asemănările dintre limbile ariene îngreuia stabilirea originei toponimelor vechi.

În „Magazin Istoric" (1985–1988), **Popescu Puţuri** a publicat un serial de articole despre parţi (Parthi), pe care l-a intitulat, destul de sugestiv, **Pe urmele strămoşilor**. În Istoria Arsacizilor – parţi –, Saint Martin ca şi Quintus Curtius Rufus, scria că scythii din care au descins parţii au coborât din regiunea Europei. Burebista a avut înţelegeri cu Mithridate IV Eupator, iar Decebal cu Pocorus. .

Iordanes (Iornandes) scria în secolul al VI-lea **Istoria goţilor** care, înainte, au fost geţi. Oare goţii sau

chiar geții au dus tradițiile gete în Spania? Popescu Puțuri arăta că în secolul al XV-lea, în Spania, exista amintirea strămbunilor Buruista, Diceneo, Dorpaneo şi Decibalo.

În **Cronică getă apocrifă pe plăci de plumb**, (ed, Alcor, 2005), pe placa 79, erau pomeniți scythii din Dobrogea ca Shitoi şi Skiut, dar reieşea că aceştia nu erau un popor deosebit de geți. Ca să stabilească poziția limbii gete în familia limbilor indo-europene, **Dan Romalo** preciza că din cele 3556 de cuvinte existente pe plăcile de plumb studiate de el, 47 % aveau corespondente în limba română, 56 % aveau în latină, 5,5 % în vechea engleză, 5,4 % în vechea germană, 1,8 % în vechea slavă, 15 % în diverse alte limbi, iar pentru 19 % nu s-au găsit cuvinte înrudite în alte limbi vechi. Suma acestor procente depăşeşte 100, fiindcă unele cuvinte de pe plăcuțe au cuvinte înrudite în mai multe limbi, de pildă şi în latină şi în română.

În **Dacia Preistorică** (XXXII, XXXIII), **N. Densuşianu** arăta că unele populații din Scythia care se numeau balacae, belacare, ca şi placii, felahii, valacrii, valacos, blescii, blastenii, valahii purtau nume derivate din acela de pelasgi.

Vechile rădăcini ale limbii indo-europene comune au dat lăstari care viețuiesc în limbile de astăzi.

Românii aproape că înțeleg limba italiană, mai ales dialectele din nord, şi aceasta nu s-a putut realiza prin aşa zisa latinizare a Daciei în cei 165 de ani de ocupație romană, a unei părți nesemnificative din suprafața actualei Românii, ci se datoreşte vechilor rădăcini comune.

Nordicii păstrează, prin istorici ca Carol Lundius, tradiția unei descendențe geto-gotă.

Limba rusă are multe cuvinte asemănătoare cu româna, dar limba română, mai veche şi mai conservatoare decât limbile slave, a păstrat cuvintele într-o formă mai veche.

Slavii din Sud, descendenți ai tracilor, au conservat chiar enclave de vorbitori ai limbii vechi, dialecte ale limbii române, în Macedonia, pe valea Timocului...

Recent, Ali Husein Kerim dovedeşte înrudirea limbii gete cu limba medă, prin asemănarea unor cuvinte din română şi kurdă, care descinde din cea a mezilor.

ANUNȚ IMPORTANT

Fundația pentru cercetarea istoriei Daciei Dacia Revival International Society – *filiala Geția Minor Tulcea, în colaborare cu Asociația Artiştilor Plastici „Ancora" Tulcea, organizează:*

EXPOZIȚIA DE CREAȚIE PLASTICĂ „GENUCLA 2007" **– *ediția a II-a, sub titulatura:*** REGINA MASAGEȚILOR – TOMIRIS

Se acceptă toate genurile de creație plastică. Se acceptă atât lucrări din țară cât şi din străinătate.

Lucrările se vor trimite până la data de 15 iunie 2007 şi vor fi însoțite de: CV-ul şi fotografia artistului plastic, precum şi de date referitoare la lucrare/lucrări (titlul, tehnica, dimensiunile lucrării).

Sunt acceptate numai lucrările care prin subiect sau mesaj se încadrează în tema anunțată.

Expoziția va avea loc la Bucureşti, pe data de 20–21 iulie 2007 pe durata celui de-al VIII-lea Congres de Dacologie.

Pentru modalitatea şi adresa de expediere precum şi alte informații, eventualii participanți se vor adresa d-lui Nicolae Nicolae – preşedintele Filialei Geția Minor – Tulcea care poate fi contactat telefonic la numărul de mobil 0729.011.003 sau prin poştă pe adresa:

Alexandra Petrov – *Vestigii*

Dl. NICOLAE NICOLAE
Str. FLORILOR no. 35–37
Cod 820035
TULCEA
Jud. TULCEA

Pentru informații de ordin artistic/plastic, poate fi contactată Vasilica Grigorov, preşedintă a Asociației Artiştilor Plastici „Ancora" – Tulcea, la numărul de mobil: 0721.325.589.

Dacă doriți un abonament la
DACIA MAGAZIN
Trimiteți prin mandat poştal suma de 250 000 lei pe adresa: Daniela Gridan, 335700, Orăştie, Piața Victoriei 20. Veți primi începând cu luna următoare douăsprezece numere ale publicației noastre.
Vă rugăm să specificați pe mandat adresa poştală corectă la care doriți să primiți revista.

Asumarea riscului de a gândi şi altfel

Prof.dr. Ion GHINOIU

Sunt un specialist al culturii populare. Sunt copil de ţăran. Odată cu trecerea anilor, după multă muncă, am ajuns să pot privi cultura atât din interior cât şi din exterior.

Toată perioada carierei mele am dedicat-o realizării Atlasului Etnografic Român. Cred că aceasta a fost una dintre marile şanse pe care mi le-a dat Dumnezeu.

Imediat după ce am absolvit Universitatea, m-am apucat de lucru şi am reuşit să cunosc în acest răstimp trei generaţii cu care am trudit atât aici, în aceste birouri, dar foarte mult pe teren, căutând rădăcini ale folclorului şi tradiţiilor poporului nostru. Pentru realizarea Atlasului Etnografic Român am trudit extraordinar de mult; imaginaţi-vă că am străbătut şi cercetat aproximativ 600 de sate ale României şi am aplicat chestionarele noastre (1200 întrebări) la peste 12.000 de subiecţi. Toate acestea le-am făcut în decursul a 30 de ani. E mult, e puţin? Rămâne să aprecieze cei care vor veni după noi şi vor analiza ceea ce am realizat.

După sute de zile de muncă, am constatat că ceea ce am găsit pe teren nu corespunde în totalitate cu ceea ce învăţasem noi, cu teoria. Trebuie să subliniez faptul că rădăcinile noastre ca popor nu trebuie căutate la grecii din Atena, la Roma sau în Egipt ci aici, în vatra noastră strămoşească, la dacii noştri.

Tinerilor de astăzi şi urmaşilor noştri le pot spune că acum trăim o perioadă de metisaj cultural iar pentru a continua tradiţiile şi cultura acestui străvechi popor trebuie să se plece întotdeauna de la fapte reale pentru a reuşi să se înţeleagă eficient realitatea aşa cum am reuşit să o înţeleg eu în timpul celor 30 de ani de muncă (1970–2000) pentru realizarea Atlasului etnografic Român.

Cei ce vin după noi trebuie să realizeze o arhivă consistentă a tradiţiilor poporului român, deoarece eu cred că, în viitor, România va fi un punct de trimitere frecventă la spaţiul istoric strămoşesc dacic, care va reconstitui vechea civilizaţie europeană.

*Pentru a descoperi ceva cu adevărat nou în ştiinţa căreia i te-ai dedicat, trebuie să rătăceşti, adică să alegi şi alte cărări decât cele pe care au mers iluştrii tăi înaintaşi. Fără temeritate şi cu trimiteri de tipul "aşa a zis marele savant sau profesor", un domeniu de cercetare stagnează, devine imuabil. Acest mesaj le este transmis studenţilor de la Facultatea de Sociologie şi Asistenţă Socială în prima oră de curs împreună cu riscurile rătăcirii cu adevărat. Surprinşi de propunere, tinerii aşteaptă să vadă mai întâi aventurile profesorului. Află atunci cum a descifrat acesta semnificaţiile calendarului popular prin raportarea sărbătorilor şi a obiceiurilor la ritmurile cosmice şi la bioritmurile de reproducere a plantelor şi animalelor; cum a reconstituit panteonul carpatic diferit de cel greco-roman indus abuziv în conştiinţa românilor pe cale livrească; cum a luat fiinţă conceptul de geomorfism, opus antropomorfismului; cum a definit cartea românească a morţilor care, spre deosebire de cea egipteană scrisă pe papirus şi dispărută cu peste două milenii în urmă, este cântată şi astăzi la unele înmormântări din sud-vestul României... şi altele. Una din cutezanţele despre care îi place să vorbească este aşa-numitul sindrom al antichităţii greco-romane, ideea că tot ce e valoros în ştiinţă, filozofie, arte, democraţie, mitologie vine, în exclusivitate, de la greci şi romani. De la ei şi cu ei ar începe spiritualitatea continentului european. Pentru români, care poartă numele Romei Antice, consecinţele sindromului îmbracă forme aberante. Cel care încearcă să coboare la substratul autohton traco-geto-dac îşi asumă riscul de a fi numit tracoman, de a fi exclus din anumite cercuri culturale şi ştiinţifice. Convins că există o prăpastie care separă nefiresc istoria de protoistoria carpato-dunărenilor şi un prag psihologic al antichităţii greco-romane nu trebuie să treci ca să ajungi la alte rezultate decât cele la care a ajuns cutare sau cutare savant, exploratorul, expunându-se cu bună ştiinţă la un mare risc, a încercat să le depăşească. Şansa lui a făcut ca, din 1967 până în ziua când îşi aşterne aceste gânduri, să trudească neîntrerupt, alături de alţi colegi etnografi, la marele tezaur care i-a oferit numeroase argumente, Atlasul Etnografic Român.

Materialul de teren pentru elaborarea Atlasului a fost înregistrat de la 18 000 de subiecţi din 536 de sate pe baza uni chestionar etnografic

cu 1200 de întrebări. Răspunsurile consemnează realitatea etnografică existentă la două momente ale secolului trecut: anul 1900 şi data anchetei, anii 1972–1982. Din răspunsurile primite au rezultat peste 1 000 de hărţi din care 600 au fost selectate şi grupate tematic în *cinci volume* cu câte aproximativ 120 de hărţi etnografice fiecare:

– *Habitatul* – adăposturile de aici (aşezarea, gospodăria, locuinţa, amenajarea interiorului) şi de dincolo (cimitirul);

– *Ocupaţiile* – mijloacele de câştigare a existenţei, (cultivarea pământului, creşterea animalelor, sericicultura, apicultura, vânătoarea, pescuitul şi transportul);

– *Tehnologia Populară* – geniul tehnic (meşteşugurile, instalaţiile tehnice populare şi alimentaţia);

– *Manifestările Artistice* – portul şi arta populară;

– *Manifestările Spirituale* – obiceiurile de la naştere, căsătorie şi înmormântare, sărbătorile calendaristice şi mitologie.

Titlurile şi legendele hărţilor sunt traduse în trei limbi de circulaţie internaţională (engleză, franceză, germană) iar elementele cartografiate sunt ilustrate cu fotografii, desene, schiţe. În paralel cu elaborarea atlasului, se publică şi un corpus de 25 de volume cu materialul de teren brut, aşa cum a fost înregistrat de la subiecţii anchetaţi.

Din citirea hărţilor rezultă că, la data anchetei, românii păstrau elemente semnificative ale civilizaţiilor lemnului şi lutului, că locuitorii carpato-dunăreni sunt făuritorii şi purtătorii unei sinteze a civilizaţiei continentale, legată de apele curgătoare, diferită de civilizaţia greco-romanilor, legată de mare. Carpato-dunărenii s-au exprimat în lemn şi lut în vremurile preistorice, în antichitatea geto-dacă şi, în mod vizibil, în secolul al XX-lea, când s-a efectuat ancheta pentru Atlasul Etnografic. Arheologii nu au descoperit la daci statui, temple, cetăţi din piatră. Aceştia stăpâneau munţi de piatră şi marmoră, dar îşi modelau divinităţile în lemn şi lut.

Se cunoaşte că regiunile cele mai bogate în resurse de apă şi hrană de pe Terra au fost primele şi cele mai importante leagăne de civilizaţie. Fluviul Dunărea a fost pentru carpato-dunăreni precum Nilul pentru vechiul Egipt, Indusul şi Gangele pentru vechea Indie, Eufratul şi Tigrul pentru Sumer şi Mesopotania, spaţiul de geneză a unei mari civilizaţii preistorice numit de Marija Gimbutas, mare arheolog şi antropolog american, Vechea Civilizaţie a Europei. Savantul a definit-o ca o „entitate culturală cuprinsă între 6500 – 3500 î. H., axată pe o societate matriarhală, teocratică, paşnică, iubitoare şi creatoare de artă care a precedat societăţile indo-europenizate…; Trebuie să recunoaştem realizările strămoşilor noştri, vechi europeni, aşa cum au fost: constructori de temple, producători de ceramică admirabil pictată şi de obiecte de cult". Între timp, la Schela Cladovei, pe malul românesc al Dunării, s-a descoperit o nouă cultură neolitică care coboară istoria continentului european cu încă două milenii în urmă. Cu argumente arheologice, paleo-antropologice şi paleolingvistice Marija Gimbutas demonstrează că pe un areal geografic ocupat astăzi de România, Republica Moldova, Vestul Ucrainei, Ungaria, Cehia, Slovacia, Iugoslavia, Croaţia, Macedonia, Bulgaria, Albania, Grecia, inclusiv insulele egeene şi sud-estul Peninsulei Italice, s-a dezvoltat, anterior civilizaţiei antice greco-romane şi mitului biblic al creaţiei paterne, un mare complex cultural şi religios dominat de Zeiţa Mamă. Cu 2–3 milenii înainte să strălucească culturile Greciei şi Romei antice, în bazinul inferior al Dunării de Jos înfloreau superbele culturi neolitice: Precucuteni, Cucuteni, Gumelniţa, Hamangia şi altele. Purtătorii acestor culturi preistorice aparţineau unor societăţi agrare lipsite de fortificaţii elaborate şi arme de luptă. Erau meşteri neîntrecuţi în prelucrarea lutului şi, probabil, înclinaţi spre meditaţie, însuşire ilustrată de statuetele din lut numite Gânditorul de la Hamangia. Rolul principal în aceste societăţi îl jucau femeile.

De la primele culturi neolitice din bazinul Dunării de Jos şi până la cultura orală cartografiată în Atlasul Etnografic Român s-au scurs aproximativ zece milenii. La cele două capete ale lungului fir al istoriei, unul cercetat de arheologi, altul de etnologi, există numeroase analogii culturale. Alegem ca exemplificare, o reprezentare plastică care se referă la purtatul greutăţilor pe cap de femeile neolitice şi oltence, şi o alta: motivul sărutului în arta ceramică de origine neolitică şi arta plastică a geniului brâncuşian.

Generalizând imensul material documentar până la limita admisă ştiinţific, arhetipurile celor 10 000 de ani ai civilizaţiei europene (mileniile 8 î. H. – 2 d. H.) pot fi împărţite în trei complexe culturale şi religioase: primul este dominat de Zeiţa Mamă neolitică (8000 î. H. – 2 500 î. H.); al doilea de Zeul Tată indo-european (2 500 î. H – anul 0); al treilea de Fiul lui Dumnezeu, Iisus (anul 0 –). După un alt criteriu, modul în care şi-au imaginat oamenii că arată divinitatea lor adorată, europenii au edificat două lumi arhetipale inconfundabile: una geomorfă, de origine neolitică, care are ca model de frumuseţe şi perfecţiune *oul*, alta, antropomorfă, de origine indo-europenă şi creştină, care are ca model *omul*. Elementele caracteristice descoperite de arheologi şi cele culese de etnologi se pot sistematiza, astfel.

Mari complexe culturale şi religioase atestate pe teritoriul actual al României:

I. Epoca neolitică (vechii europeni):

Trăsături caracteristice: Vârsta aproximativă: 80000 – 2200 î. H; Marea divinitate: Zeița Mumă; Chipul divinității adorate, ideal de frumusețe și perfecțiune pentru om: Zeița cu înfățișare de OU; Lumea materială și spirituală creată după chipul și înfățișarea divinității: Geomorfă; Exercitarea puterii divine: Zeițe specializate; Reședința divină: În tot și în toate; Locul de unde vine sufletul pruncului la naștere: Din pântecele femeii, furișat acolo din pântecele Pământului; Reședința sufletelor după moarte: În pântecele Pământului, în ape; Ritul funerar cu ajutorul căruia este expediat mortul la divinitatea adorată: Înhumare; Ritul funerar la reiterarea anuală a divinității și a lumii înconjurătoare: Înhumare, aruncare în apă; Substitute fitomorfe ale divinității: Sânziana (Drăgaica), Bozul, Mătrăguna, Mărul; Substitute zoomorfe ale divinității: Pasărea, Taurul, Ursul, Porcul, Cerbul; Substitute antropomorfe ale divinității: Zeițele Mumă: Dochia, Maica Precesta, Muma Pădurii, Muma Ploii, Muma Caloianului; Data morții și renașterii anuale a divinității: Simultan, la echinocțiul de primăvară sau de toamnă; Momentul diurn sau nocturn al nașterii și morții divinității: Nocturn; Repere astronomice pentru aprecierea și măsurarea timpului: Luna și Soarele; Tipul de calendar: Lunar-solar; Ocupații dominante creatoare de ideologii și civilizații: Agricultura, prelucrarea lutului, lemnului și pietrei; Arhetipuri caracteristice: Geomorfe: Pământul, grota, Luna, oul, oala, apa, colacul (pâinea), pântecele, vulva.

II. Epoca Bronzului și prima Epocă a fierului (indo-europenii)

Trăsături caracteristice: Vârsta aproximativă: 2200 î. H. – 0; Marea divinitate: Zeul Tată; Chipul divinității adorate, ideal de frumusețe și perfecțiune pentru om: Zeul cu înfățișare de OM; Lumea materială și spirituală creată după chipul și înfățișarea divinității: Antropomorfă; Exercitarea puterii divine: Zei și zeițe specializați și ierarhizați; Reședința divină: În Cer; Locul de unde vine sufletul pruncului la naștere: Din pântecele femeii primit ca dar din Cer; Reședința sufletelor după moarte: În Cer, în văzduh; Ritul funerar cu ajutorul căruia este expediat mortul la divinitatea adorată: Incinerare; Ritul funerar la reiterarea anuală a divinității și a lumii înconjurătoare: Incinerare; Substitute fitomorfe ale divinității: Bradul, Omanul; Substitute zoomorfe ale divinității: Calul, lupul, leul; Substitute antropomorfe ale divinității: Zeii paterni: Crăciunul, Mutul Călușului, Blojul sau Sângiorzul; Data morții și renașterii anuale a divinității: Simultan, la solstițiul de vară sau de iarnă; Momentul diurn sau nocturn al nașterii și morții divinității: Diurn; Repere astronomice pentru aprecierea și măsurarea timpului: Soarele și Luna; Tipul de calendar: Solar-lunar; Ocupații dominante creatoare de ideologii și civilizații: Păstoritul, prelucrarea metalelor și a pietrei; Arhetipuri caracteristice: Antropomorfe: Soarele, focul, stâlpul, phalusul.

III. Creștinismul

Trăsături caracteristice: Vârsta aproximativă: 0 –....; Marea divinitate: Fiul lui Dumnezeu; Chipul divinității adorate, ideal de frumusețe și perfecțiune pentru om: Iisus cu înfățișare de OM; Lumea materială și spirituală creată după chipul și înfățișarea divinității: Antropomorfă; Exercitarea puterii divine: Atotputernicul; Reședința divină: În Cer; Locul de unde vine sufletul pruncului la naștere: Din pântecele femeii primit ca dar din Cer; Reședința sufletelor după moarte: În Raiul Cerului credincioșii, în Iadul Pământului păcătoșii; Ritul funerar cu ajutorul căruia este expediat mortul la divinitatea adorată: Înhumarea trupului la 3 zile după moarte, slobozitul sufletului la 40 de zile; Ritul funerar la reiterarea anuală a divinității și a lumii înconjurătoare: Înhumare, Înviere după 3 zile, Înălțare la Cer după 40 de zile; Substitute fitomorfe ale divinității: Salcia; Substitute zoomorfe ale divinității: Mielul; Data morții și renașterii anuale a divinității: Separat, Nașterea la solstițiul de iarnă, Moartea, Învierea și Înălțarea la echinocțiul de primăvară; Momentul diurn sau nocturn al nașterii și morții divinității: Nașterea și Învierea nocturne, Înălțarea diurnă; Repere astronomice pentru aprecierea și măsurarea timpului: Soarele și Luna; Tipul de calendar: Solar-lunar; Ocupații dominante creatoare de ideologii și civilizații: Economie complexă; Arhetipuri caracteristice: Antropomofe: crucea, biserica.

*

O mare criză spirituală trebuie să fi zguduit lumea la trecerea de la neolitic la Epocile Bronzului și Fierului când a fost înlocuită divinitatea geomorfă și maternă cu cea antropomorfă și paternă în paralel cu exilarea acesteia de pe Pământ, din tot și din toate, în înaltul cerului. Dar Universul este, de la structurile sale infinit de mici (celula, molecula, atomul, unitățile subcuantice) până la cele infinit de mari (planetele, aștrii, galaxiile, roiurile și superroiurile galactice), geomorf, nu antropomorf. Este oare posibil să fie împăcate cele două modele de viețuire de oameni pe Terra, unul geomorf, în deplină concordanță cu Pământul și întreg Universul, și altul antropomorf, impus și dominat de aroganța celei mai puternice vietăți de pe planetă?

Pentru definirea Vechii Civilizații Europene, s-au adăugat, în ultimul timp, încă două prețioase argumente: Panteonul românesc și Cartea românească a morților. Dezavantajul că aceste creații carpato-dunărene n-au fost scrise pe papirus sau cioplite în piatră este anulat de supraviețuirea lor în cultura orală la începutul mileniului trei. Panteonul greco-roman și Cartea egipteană a morților au fost scrise și au dispărut; Panteonul românesc și Cartea românească a morților n-au fost scrise, dar există,

pot fi verificate pe teren. Dacă panteonul carpatic ar fi fost scris în antichitate, ar fi ieşit în evidenţă deosebirile dintre două mari civilizaţii ale timpului, una mediteraneană, greco-romană, care se exprima în piatră (temple, statui, cetăţi), cu influenţe primite de la civilizaţiile terestre de la înmănuncherea continentelor (Europa, Asia şi Africa) marcate de fluvii care se varsă în mări prin trei delte (Delta Dunării, Delta Tigrului şi Eufratului, Delta Nilului), şi alta legată de apele continentale, traco-geto-dacă, crescută pe loc, care se exprima în lemn şi pământ (cetăţi, stâlpi, temple), în lut ars şi aluat copt (figurine de tot felul. Dacă evreii, indienii, egiptenii, grecii moştenesc de drept culturile popoarelor vechi, care au locuit Palestina, Grecia, Egiptul, India, românii moştenesc, după aceeaşi logică elementară, cultura primei civilizaţii europene. După fetişismul documentului scris, care poate anula orice argument arheologic şi etnologic, ar însemna că nici culturile amerindiene n-ar fi existat înainte de descoperirea Americii de Cristofor Columb! Moştenitorii Vechii Civilizaţii Europene sunt grecii din Atena, italienii din Roma sau românii carpato-dunăreni?

Panteonul carpato-dunărean, exponent al unei civilizaţii a lemnului şi lutului, este o lume mitică atipică în raport cu panteonul greco-roman. Are unele legături cu cel greco-roman, dar şi cu cel al Indiei antice. De altfel, legătura tainică a spiritualităţii carpatice cu Vechea Indie avea să fascineze mari spirite româneşti: Eminescu, Brâncuşi, Eliade. Adesea, pe pământul carpatic, zeii indieni se numesc şi, adesea, îşi îndeplinesc atribuţiile avute la ei acasă, în vechea Indie: zeul Universului Shiva, în colindul de Crăciun Siva, zeul pluviometric Rudra, în ceremonialul Paparudei, zeul morţii Yama, în unele credinţe şi expresii româneşti (*a da iama* în păsări, în vite, cu sensul de *a da moartea*).

În ceea ce priveşte Cartea românească a morţilor, sinonimă cu Cartea egipteană a morţilor, ea cuprinde texte sacre de iniţiere a sufletului mortului pentru drumul mitic care separă lumea de aici de lumea de dincolo, cântate de un cor feminin în momente şi locuri semnificative ale ceremonialului funerar. Textele de iniţiere se transmit prin monologuri şi dialoguri cântate. Mesajele sunt adresate mortului, zeiţelor destinului (Zorile), soţului sau soţiei postume (bradul, sulița, steagul), diverselor substitute ale mortului (stâlpul, crucea). Zeiţa morţii apare în ipostază de pasăre de pradă (gaia, corboaica, vulturul) şi antropomorfă, cu chip de om (Zâna Bătrână, Moartea, Maica Precesta, Maica Irodia). În textele cântate apar, rând pe rând, ghizi providenţiali (lupul, vulpea, vidra), vameşi binevoitori, repere de orientare personificate (salcia împupită, mărul înflorit), personaje psihopompe (calul, cerbul) şi, în final, în lumea de dincolo, rudele mortului. Cunoştinţele de care defunctul are mare nevoie sunt expuse prin metode simple: descrierea amănunţită a drumului mitic şi a înfăţişării personajelor mitice; repetiţia momentelor cheie ale călătoriei pentru fixarea cunoştinţelor; comparaţia drumului bun cu cel rău, a prietenilor cu neprietenii. Aria de răspândire a cântecelor funerare, compactă la începutul secolului al XX-lea în sud – vestul şi centrul României (Gorj, Mehedinţi, Caraş-Severin, Timiş, Bihor), relativ compactă în sudul Transilvaniei (sudul judeţelor Alba, Hunedoara, Sibiu, Braşov), trimitea puternice tentacule în nord (Bistriţa-Năsăud, Mureş), în judeţele din Moldova (Suceava, Botoşani, Neamţ, Iaşi, Vaslui, Vrancea, Galaţi), Republicii Moldova şi, în sud, la românii din Banatul Sârbesc şi de pe Valea Timocului. În zonele în care nu au fost atestate cântecele funerare (Zorile, Cântecul Bradului, Cântecele de Priveghi şi altele), funcţia lor a fost preluată, parţial, de bocetele versificate. Cântecele funerare nu sunt atestate la popoarele vecine românilor şi nici la alte popoare ale Europei, motiv pentru care acestea au fost incluse greşit, până la marele etnomuzicolog Constantin Brăiloiu, în categoria bocetului. Versetele, hexa- sau octosilabice, cu predominarea clară a celor hexasilabice, par a fi împietrite, precum versetele cioplite pe sarcofagiile antice. Ele au fost îndelung cizelate şi decantate de impurităţi poetice şi de orice adaus care ar fi îngreunat transmiterea cu claritate a mesajului. Melodiile, cu sonorităţile lor preistorice, au ecou profund în inimile îndoliaţilor şi în natura înconjurătoare; ele contrastează cu deznădejdea lugubră a bocetelor propriu-zise. Tărâmul suferinţelor după moarte, Iadul, cultivat de religiile indo-europene şi creştine, lipseşte din peisajul edenic descris de cântecele româneşti de înmormântare.

Prin împlinirea teritorială, politică, demografică, economică şi spirituală, Europa îşi reclădeşte, în raport cu celelalte continente ale Planetei, o nouă identitate. Simboluri locale, zonale şi chiar naţionale devin, pentru toţi europenii, mărci identitare comune în raport cu asiaticii, africanii şi americanii. Europenii îl au pe Voltaire prin francezi, pe Shakespeare prin englezi… pe Eminescu, Brâncuşi şi cultura populară de la Carpaţi şi Dunărea de Jos care tezaurizează elemente de civilizaţie preistorică, prin români. Printre altele, europenii îşi vor afirma vechimea genezei şi identităţii culturale în raport cu asiaticii şi africanii. Primii au la graniţa cu Europa Sumerul, secunzii, vechiul Egipt. Cu multe milenii în urmă, înainte de strălucirea Greciei şi Romei Antice, Vechea Civilizaţie a Europei axată pe fluviul Dunărea era contemporană cu Mesopotania.

Material publicat prin bunăvoinţa ASOCIAŢIEI ROMÂNE PENTRU PATRIMONIU. Sincere mulţumiri domnului prof. dr. Arthur Silvestri.

Filosofii și oaia

Prof. Maria CIORNEI

Motto:

„ Şi eu vin din „prostimea de la țară”, la care vă referiți. Şi nu numai că vin din ea. Tot ce există, cât de cât, temeinic în mine – dacă există ceva – o datorez acelei „prostimi”. Ea mi-a dat mai mult decât toate diplomele inutile. Ea mi-a dat cei “şapte ani de-acasă” (…). Acea “prostime” a descoperit şi metafizica, instinctive – a se vedea “Miorița” – înainte de a avea noi profesori de metafizică.”

Octavian Paler – “Cotidianul”, 6 martie 2007 (răspuns unui cititor)

Având în vedere titlul acesta, ar părea cel puțin curioasă asocierea de cuvinte, dacă n-am fi asistat la o dezbatere, la Sibiu, capitala culturală europeană în 2007, prezentată de postul “Realitatea TV”, privind şansele României de integrare.

Cei chemați să discute au fost oameni publici binecunoscuți, filosofi subțiri – Andrei Pleşu şi Gabriel Liiceanu, ca şi, nu mai puțin respectatul publicist şi scriitor, Cristian Tudor Popescu.

Dezbaterea a început cu o prezentare didacticistă, făcută de d-l Liiceanu, care a expus, în sinteză, momentele importante ale omenirii, incluzând şi România, pentru a demonstra că, încă de la democrația greacă, antică, omul şi-a câştigat şi exersat dreptul la libertatea de opinie şi, inevitabil, s-a ajuns la ceea ce ne doare – România în faza de “ciorăvăială” politică – adăugăm noi – la imposibilitatea clasei politice româneşti de a se plia pe interesul național, de parcă am fi blestemați, precum miticul Sisif, s-o luăm tot de la capăt.

A venit şi explicația – motivul ar fi “înclinația” românului de a-şi lua avânt şi de a se lăsa în voia valurilor, pentru ca apoi să vină cineva să-i dea un bobârnac să se ridice în vârf, dar unde nu poate sta multă vreme.

S-a ajuns să se discute şi despre spațiul spiritual românesc şi anume despre “spațiul mioritic”, pe care Lucian Blaga îl defineşte, pornind de la ceea ce spusese filosoful Oswald Spengler despre cultura arabă, magia de apăsător tragism, având ca substrat sentimental spațiul de boltă, sau despre vechea cultură egipteană, corespunzătoare sentimentului spațiului labirintic, ce duce la moarte.

Filosoful român îşi pune problema ipotetic, a găsirii unui orizont spațial cu totul aparte sau a unui spațiu matrice, ”căruia îi corespunde ancestralul suflet românesc, în ultimele sale adâncuri, şi despre acest orizont păstrăm undeva, chiar şi atunci când am încetat de mult a mai trăi

pe-un picior de plai
pe-o gură de rai”.

Blaga pune doina, dar şi balada, în legătură cu spațiul spiritual mioritic, care exprimă melancolia unui suflet care suie şi coboară, ”ce-şi are înălțările şi cufundările de nivel, în ritm repetat, monoton şi fără sfârşit. În rânduiala de aşezări de munte, găseşti ceva din ritmul deal-vale, care se păstrează şi la şes, prin intervalul verde al ogrăzilor şi al grădinilor, puse ca nişte silabe între case”.

Blaga surprinde acestea toate, ca rezultatul transpunerii unei anume construcții sufleteşti, “al orizontului ondulat”, ce se poate exemplifica şi prin construcția caselor țărăneşti, care păstrează în drept echilibru cele două tendințe opuse, fie în plan orizontal (vezi bisericile ruseşti), fie pe plan înalt (arhitectura apuseană).

Acest **spațiu de deal-vale-deal**, pe care-l găseşte Blaga pentru spiritualitatea românească, e o constatare personală; **spiritul mioritic** definit de el avea în vedere mileniile de tradiții existențiale ale unui neam vechi şi inexistența extremelor.

Pentru filosoful de la Lancrăm, balada populară ”Miorița” exprimă cel mai bine trăsăturile esențiale ale spiritului românesc.

Această constatare n-are nimic agresiv, dar spusă şi scrisă, până la saturație, motivat sau, mai ales, nemotivat, a ruginit şi a devenit un şablon, “ştiut din şcoala primară, spusă de învățătoare”, cum afirmă chiar d-l Pleşu, care prezintă sintetic şi subiectul: e vorba de o baladă în care un cioban, pe care-l omoară? alți doi, şi de a cărui “eroizare cosmică”, şi de „resemnarea primului în fața morții”, li s-a aplecat tuturor, dar mai ales filosofilor noştri, aşa încât nici nu se pomeneşte , în discuția amintită, despre **miorița năzdrăvană**, ci despre o oaie.

Diferența dintre **mioară** şi, mai mult, dintre **mioriță** – e vorba de diminutivarea substantivului în cauză, care încarcă firul epic cu un profund lirism, cu poezie, de o frumusețe unică – şi **o oaie**, nici n-ar permite o discuție, dar noi insistăm, pentru a lămuri lucrurile.

“Miorița” e prezentată de G. Călinescu printre miturile “esențiale”

ale poporului român, alături de cel al genezei, al dragostei sau de cel al creației.

Ea este un simbol al comuniunii dintotdeauna a dacoromânului cu natura. Ori a înlocui-o cu o oaie ni se pare o blasfemie; în popor, uneori, despre o persoană redusă mintal se spune că „e proastă ca oaia" şi nu de puține ori am auzit, în trafic, apostrofarea aceasta mitocănească.

Asocierea ciobănaşului mioritic cu **o oaie oarecare** nu s-a făcut dintr-o înclinație spre umor

(căci umorul nu strică, ci corectează, pentru că cel ce râde mai întâi de sine şi apoi de alții – semn de inteligență – aşa procedează Creangă, de exemplu), ci dintr-un anume spirit "băşcălios".

Această atitudine destructivă, efectiv, au manifestat-o filosofii noştri față de una din cele mai frumoase creații folclorice ce reprezintă genialitatea poporului român.

Ne permitem a pune lucrurile la punct:

Ciobanul ce ar conduce doar **oi** n-ar avea ce spune nimănui, dar el vorbeşte cu o mioriță înzestrată cu trăsături omeneşti de excepție care devine un mesager ce îi anunță posibila-i moarte şi ne aducem aminte de miturile antice oraculare, de care se apropie.

E firesc să deranjeze nişte idei tâmpe spuse cu zeci sau sute de ani înainte şi însuşite fără o adâncă şi directă pătrundere a sensurilor multiple ale mitului.

Nu e vorba de **resemnare** aici. Aplecarea atentă asupra baladei ne arată că ciobanul priveşte moartea cu **înțelepciune**, ca pe o înveşnicire, prin integrarea în marele circuit cosmic şi nu oricum.

El nu-şi doreşte moartea, nu este un disperat, n-are motive.

E mai ortoman, (mai bogat), e harnic, priceput în muncă şi ataşat de mioarele sale, atent la starea lor afectivă – să nu uităm că suntem în plină poveste.

Are chiar ascendentul frumuseții asupra celorlalți doi ciobani, aşa cum reiese din portretul fizic, făcut de măicuța bătrână.

E tânăr – ne-o spune chiar autorul – când aduce în scenă pe cei trei **ciobănei** – diminutivarea substantivului e relevantă, în acest sens. Tânăr fiind, iubeşte viața, horele, doinele, este îndrăgostit, versurile sunt edificatoare.

În eventualitatea dispariției sale, doreşte ca:

"la cap să-mi pui
fluieraş de os
mult zice duios
fluieraş de fag
mult zice cu drag
fluieraş de soc
mult zice cu foc".

Este Făt-Frumosul, Năzdrăvanul, pentru că numai cei înzestrați cu calități excepționale pot comunica cu natura, cu elementele ei.

În balada **mioriței** – şi nu a **oii** – ciobanul nu moare, cum a spus unul dintre filosofi; moartea e văzută ca o eventualitate.

„dac-oi muri…
dacă-i vedea…"

Opera rămâne deschisă şi tocmai şi în aceasta constă frumusețea, dar şi adâncul tâlcuirii sale.

Analizând mai atent balada, constatăm că aceasta este foarte veche, o creație milenară, care a circulat pe întreg teritoriul vechii Dacii, dincolo de granițele impuse temporar, o dovadă că nici acestea, nici munții n-au împiedicat transhumanța iar transhumanța e unul din factorii esențiali ai menținerii unității de limbă şi de neam a locuitorilor din provinciile istorice româneşti, fapt văzut, mai ales de străini, ca **miracolul românesc**.

Venind din negurile de timp, înțelegem atitudinea ciobănaşului ca pe a celui care, la origine, a fost cultivat de obştea dacilor, inițiat alături de alți tineri, la fel de merituoşi, pregătit pentru jertfa cerută de misterele zalmocsiene, despre care vorbeşte şi Herodot în **Istoriile** sale, care vede în daci – ca şi Homer – **pe cei mai drepți si mai viteji dintre traci**.

Că este aşa ne-o arată atitudinea ciobanului care crede în nemurire şi, dacă măicuța lui apare disperată, într-o scenă demnă de marile tragedii antice greceşti, se-ntâmplă pentru că ea ştie cine este fiul ei; nu oricine poate avea în turmă o mioriță năzdrăvană, devenită şi sfetnic înțelept, în acelaşi timp, şi durerea ei ar fi ca **cel ales**, fiul ei, să sfârşească într-o moarte banală.

Cei doi ciobani ce ar dori să-l omoare, în forma originară a baladei, sunt priviți chiar de autor – care sigur este şi el păstor – în expoziționea pe care o considerăm o relicvă a formei inițiale – fără a face vreo deosebire între cei trei, cu afecțiune numindu-i **ciobănei**. Aceştia, în popor, sunt văzuți ca **fârtați, frați de sânge** şi, mai târziu, în creştinism, **frați de cruce**, cu interese comune, ca în basmele populare.

Timpul a înlăturat din context ceea ce nu mai corespundea noilor realități istorice, care au impus dacoromânilor retragerea în munți, renunțarea la practicilor misterelor zalmocsiene, imposibil a fi menținute din lipsa marilor inițiați, a căror stirpe se va stinge, aşternându-se peste acestea uitarea accentuată şi de noua ideologie religioasă, ce se impune încă din primele veacuri ale mileniului î.e.n.

A rămas însă oieritul, ca ocupație de bază a dacoromânilor, vremurile tulburi îngustând practicarea agriculturii.

Păstoritul s-a menținut, aşa cum s-a menținut şi balada, dar motivul jertfei pentru binele obştei, având la bază credința în nemurire, a fost înlocuit cu cel al invidiei şi al lăcomiei, care justifică complotul pus la cale de cei doi ciobani, de a-l ucide pe cel moldovan.

Transhumanța, problemă actuală, n-a intrat în discuția academică, de care vorbeam, deşi aceasta e legată de existența milenară a poporului nostru.

Singurătatea ciobanilor în munți, în natura echilibrată si armonioasă, sau drumul încet, şi lung străbătut spre iernatul oilor, la câmpie, a făcut din practicanții ei creatori de geniu.

Aşa s-au născut doinele de dor şi de dragoste, bocetele, ritualurile existențiale, poveştile cu personaje ca muma pădurii, cu oamenii-lupi, cu ielele sau frumoasele, cu strigoi, toată mitologia specifică; aici s-au înfiripat obiceiuri şi tradiții legate de nedeile sau de târgurile de fete, de urcarea sau coborârea oilor la şi de la munte, de măsuratul laptelui, de alegerea bacilor.

Toate acestea au pus poporul român în ceea ce un actor şi intelectual de frunte definea **rosturi**, dându-i legitimitate, spiritualitatea venind din fondul originar, arhaic al românilor, nefiind una suspendată, ci integrată, şi unică – factor de îmbogățire a culturii europene .

Sigur că filosofii noştri nu şi-au propus să facă o analiză stilistico-literară a "Mioriței", dar abordând o atitudine de-a dreptul disprețuitoare față de o problemă importantă pentru existența a mii de ciobani români, puşi în fața realităților noi, privind oieritul, cei chemați a spune o părere tranşantă privind desființarea transhumanței milenare şi a efectelor dezastruoase nu numai pentru oieri, ci pentru întreaga cultură populară, s-au evidențiat, mai ales, prin dorința de a ieşi din rând, de a se distanța de vulg, de parcă s-ar fi temut să nu se umple de ridicol, vorbind despre spiritualitatea românească ca despre un handicap.

Băşcălia, cum am mai spus, anulează – vezi noua formulă de a caracteriza spiritul român de **deal, vale, vale, vale, vale deal**, găsită de unul dintre invitați.

De ce n-am recunoaşte în atitudinea ciobanului moldovean din balada amintită chiar un act eroic, fără conotații ironice şi mistificatoare?!

Dacii chiar se bucurau şi râdeau la moartea vreunul dintre ei, crezând că acesta va deveni, în împărăția lui Zalmocsis, nemuritor.

Şi astăzi în satele bucovinene găsim obiceiul ca la priveghiul mortului să se facă glume şi farse, să se râdă de întâmplări hazlii din viața defunctului.

Oare chiar trebuie anulat sau minimalizat ce avem mai bun şi mai frumos? Oare chiar trebuie să vorbim despre **plaiul mioritic**, confundând nucleul acestui neam, care are încă, în satele ce n-au fost atinse de ciuma colectivizării, şi nu numai, oameni ce cinstesc tradițiile şi păstrează neîntinate creațiile şi credințele strămoşilor, ca şi cultul geniilor. Se confundă aici tot "norodul" cu "tagma jefuitorilor", cum bine spunea Tudor din Vladimiri.

Pe placul cui vrem să facem când pe Eminescu – d-l Patapievici – atenție! – cel din fruntea "Institutului Cultural **Român**" îl numeşte "cadavrul din cămară, de care trebuie să ne debarasăm dacă vrem să fim europeni".

EMINESCU este de mult, nu numai al Europei, ci al universalității.

Unii se consideră mai europeni decât alții şi li se pune „pata" exact pe valorile cu care noi avem cele mai mari şanse de a intra în Europa, ca noutate.

Mircea Eliade spunea cândva: dacă, prin absurd, s-ar pierde neamul românesc şi ar rămâne doar un singur volum din opera eminesciană, spiritualitatea dacoromânilor s-ar putea complet reconstitui.

Putem susține afirmația savantului, având în vedere faptul că poetul s-a inspirat din natura patriei lui, din istoria neamului său, mergând până la sondarea adâncimilor timpului mitic, al Daciei Felix, al Daciei eterne, matricea stilistică a dacilor, a românilor valahi, a criticat societatea contemporană românească, dar a cântat şi dragostea, ca sentiment general uman, ori a prins în versuri măiastre, suferința în fața neputinței omului, prins între ceea ce Blaga a numit "cele două vetre", adică între naştere şi moartea inevitabilă, meditând pe marginea tragicului existențial, vizând condiția geniului în lume.

Prin toate acestea, Eminescu e mai întâi național şi, pentru că este național, profund original în arta sa valoroasă, devine şi universal.

Cu ce ne e ruşine? Cu valorile spirituale şlefuite de geniul popular în timp? Sau cu strălucitele minți ale neamului? De ce trebuie să intrăm peste tot în genunchi? Cui îi este ruşine să se legitimize cu "Miorița" sau cu Eminescu?

Noi, cei mulți, intelectuali – nu de calibrul adevăraților filosofi ai noştri cu opere consistente şi de valoare pe care, de altfel, îi stimăm – ne bucurăm că în Occidentul secularizat putem aduce o Românie creştină şi cu tradiții de excepții, încă vii.

Asta nu înseamnă că negăm alte civilizații sau că nu suntem conştienți că avem încă multe defecte, că istoria nu ne-a fost întotdeauna favorabilă, că am trăit o epocă de întunecare a spiritului, devenind zeci de ani un popor de mimetici, în care mancurții făureau scara valorilor, dar pe invers.

Încercăm să fim cinstiți cu noi înşine, fără a nega toată istoria, căci ne plecăm fruntea în fața şirului de sfinți şi mucenici, care odihnesc în pământul patriei de milenii.

Pământul nostru e viu, hrănit cu sângele strămoşilor, şi toți cei de bunăcredință, inclusiv filosofii noştri, n-ar trebui să uite ce datorăm trecutului – existența de azi, perspectiva a de a ne integra în lumea civilizată şi nu neapărat perfectă, cu ceea ce avem mai bun, luptând cu forțe comune ca să ne lepădăm de nimicniciile noastre, într-o lume în care ne e locul, chiar din zorii civilizației moderne europene.

Amestecând politicianismul cu filosofia măruntă, cu oportunismul, cu ipocrizia celor din fruntea bucatelor şi cu reaua-credință, ne înjosim pe noi înşine şi anulăm jertfele de sânge fără de care n-am fi ajuns să dispunem de libertate, dar haric şi condiție a existenței unui întreg popor, în picioare.

„Romanizarea“ Daciei

conf. univ. dr. G. D. ISCRU

...Şi a fost anul 2006 – ANUL DECEBAL. S-a ţinut, în iunie, şi cel de-al VII-lea Congres Internaţional de Dacologie sub preşedinţia aceluiaşi mare român, dr. Napoleon Săvescu, Congres închinat memoriei primului mare erou şi martir din „tristul nostru călindar”, cum ar zice părintele Gala Galaction, Regele Decebal, la cei 1900 de ani de la trecerea lui în nemurire. Oficialii noştri n-au aderat la propunerea de a-l comemora şi domniile lor pe cel care, atunci, s-a jertfit pentru libertatea ţării sale, copleşit fiind de cea mai mare forţă distrugătoare a Antichităţii, Imperiul Roman. După unele ezitări şi după schimbarea titularului, Ministerul de resort, în locul „Anului cultural Traian” s-a decis pentru a omagia „integrarea” regatului dac, printr-un război de cucerire şi jaf, în „lumea romană”, prefigurând, fie şi parţial, actuala „integrare” atât de dorită de „clasa politică”. La omagierea unei asemenea „integrări” i-a mai adăugat, probabil la o „sugestie” superioară, şi o altă omagiere: „Anul Carol I”, fapt care ne aduce aminte de prima mare eroare politică a istoriei noastre moderne – înlăturarea, prin complot, de către o mână de oameni politici şi câţiva militari înalţi dar sperjuri, a Domnului şi simbolului Unirii Principatelor, Alexandru Ioan Cuza.

Această a doua omagiere, trecută însă în prim plan, s-a realizat cu solemnitate. A rămas omagierea “integrării” de odinioară, pentru a spori bucuria viitoarei „integrări” de după 1 ianuarie 2007[1].

Problema centrală, în acest sens, este, desigur, „romanizarea” Daciei. Nu doar a regatului lui Decebal, ci a întregii Dacii, căci la „focul” civilizaţiei imperiale iar nu sub jaful militar şi fiscal, „troglodiţii” pământului au devenit, pur şi simplu… romani. Sub presiunea lipsei de dovezi în acest sens, specialiştii noştri întru „romanizare” au făcut ulterior o „concesie”, acceptând sintagma: daco-romani; unii, cu foarte mare greutate, chiar *daco-români* (de vreme ce „*român*” ar veni, chipurile, tot de la romanii Romei italice!).

Ce au avut de „romanizat” mercenarii împăratului-soldat şi urmaşii lor, fie şi numai la nivelul Statului lui Decebal în nu mai mult de un veac şi jumătate? Ne-o spune un “monstru sacru” al istoriografiei noastre de profil, Vasile Pârvan:

„*Care era situaţia Daciei când Traian s-a hotărât, în anul 106, s-o prefacă în provincie romană?” Mai întâi, „Dacia era un mare regat cu bază etnică perfect omogenă, cu tradiţii istorice seculare, cu structură socială şi economică bine definită, cu o cultură înaintată…” Geto-dacii erau deja „o naţiune politică”* şi – continuă Pârvan – *„n-au acceptat niciodată stăpânirea romană; cei care n-au căzut în cele două mari războaie s-au retras în Dacia septentrională, care n-a fost niciodată atinsă de stăpânirea romană, şi de acolo, ca ‹‹daci liberi››, au invadat necontenit provincia, fie singuri, fie în tovărăşia germanilor migratori, până ce, la urmă, romanii, sub Aurelian, s-au retras din nou pe malul drept al Dunării…*”[2] Domnilor specialişti în istorie veche a României, veniţi de vă contraziceţi maestrul! A încercat s-o facă editorul lui – şi, după câte se spune, elevul preferat al lui Pârvan – , Radu Vulpe, privitor la stadiul de naţiune în care Pârvan scrisese că se

Vasile Pârvan

aflau geto-dacii, dar n-a dovedit altceva decât obedienţa sa faţă de sau „obişnuinţa” cu „viziunea” stalinistă despre naţiune, viziunea atunci obligatorie şi pentru „frontul istoric” de la noi. Cât despre „germanii migratori”, Pârvan se referea la goţi ca „popor germanic”. Noi semnalăm că studii recente, ale cercetătorilor Maria Crişan[3] şi G. Gheorghe[4] au demonstrat că goţii n-au existat ca popor migrator; că goţi=geţi; că, în consecinţă, Iordanes n-a făcut nici o confuzie când a folosit, în cuprinsul cunoscutei sale lucrări, când o denumire, când alta; că, în secolul VI d. Hr., când şi-a elaborat lucrarea, folosind această stratagemă, Iordanes a reuşit să salveze istoria geţilor, în condiţiile în care două „damnatio memoriae” ale Bisericii Creştine, proclamate încă din secolul IV d. Hr. şi ţinând până în secolul XIII, erau în vigoare şi erau puternice, una împotriva împăratului Traian şi alta chiar împotriva geto-dacilor, primul

Nicolae Denuşianu

pentru vina de mare persecutor al creştinilor, iar geto-dacii pentru că nu acceptaseră obedienţa faţă de structurile ecleziastice ale Romei, sancţiuni care în plan istoriografic s-au soldat cu distrugerea, ascunderea sau epurarea a peste 200 de lucrări despre Traian şi despre geto-daci[5]. Mai nou, dr. Aurora Peţan, fără a cunoaşte studiul domnului Dan Ion Predoiu, reactualizează date excepţionale despre lucrările referitoare la geto-daci, considerate pierdute sau distruse, ridicând cifra acestora la peste 300[6]. Şi vom avea plăcuta surpriză a reeditării unei lucrări din secolul XIX, privitoare la aceste scrieri, lucrare necunoscută sau, poate, tăcută în mediile noastre academice şi universitare, după cum necunoscută sau tăcută a rămas excepţionala operă a savantului suedez Carolus Lundius, Zamolxis, primul legiuitor al geţilor, Upsala 1687, operă existentă în Biblioteca Muzeului de istorie a municipiului Bucureţti, vis ŕ vis de Universitate, tradusă, în premieră, în limba română, de cercetătoarea Maria Crişan, însă după un exemplar cumpărat din Suedia de dr. Napoleon Săvescu, care a suportat şi cheltuiala traducerii şi editării, operă pe care, şi până acum, din 2002, când a apărut ediţia românească, foarte puţini din mediile amintite au „binevoit" s-o studieze; la fel, după cum înaintaşii specialiştilor de azi, în aproape întregul secol al XX-lea, au „vegheat" să nu pătrundă în cercurile elevate Dacia preistorică de Nicolae Densuşianu şi alte lucrări de dacologie apărute în acest timp. Iar mai nou au fost marginalizate, disprețuite şi chiar bârfite Congresele de Dacologie. În ce-i priveşte pe „germanii" la care se referă Pârvan, aceştia erau fraţi buni ai traco-geto-dacilor, desprinşi din poporul primordial al „Vechii Europe", ca şi celţii (galii) şi sedentarizaţi mai spre Vestul şi în plin centrul continentului. „Germanii" lui Tacitus nu erau o etnie, căci german=frate bun (după părinţi), iar germanii de azi nu se numesc, ei înşişi, germani, ci daci (ich bin deutch), ţara lor numindu-şi-o Ţara Dacilor (Deutschland). În acest sens, semnalăm că o formidabilă/absolut inadmisibilă confuzie persistă în întreaga istoriografie mondială care-i consideră pe germanii de azi (cum îi numesc străinii!) drept urmaşi ai goţilor. A, dacă se acceptă că goţi=geţi, adică adevărul, conform izvoarelor, atunci se poate admite ascendenţa „gotică" adică geto-dacă, a nemţilor; de altfel, istoricii nemţi îşi revendică naţiunea din arieni/pelsagi, a căror patrie originară s-a stabilit că a fost Spaţiul Carpatic (G. Gheorghe).

Revenim cu întrebarea majoră: cum s-a ajuns la dogma romanizării, căci despre o dogmă este vorba?

După distrugerile ireparabile provocate de mercenarii Romei centrelor cultice şi culturale ale Daciei, în peste 300 de ani de incursiuni de jaf şi mari războaie, distrugeri al căror punct culminant au fost războaiele din 101–102 şi 105–106 d. Hr. şi care au împuţinat enorm şi izvoarele directe ale istoriei traco-geto-dacilor; de asemenea, după cele două „damnatio memoriae" – despre care am scris mai sus – care au continuat această distrugere la nivelul istoriografiei Imperiului şi chiar după ce Imperiul de Apus a căzut; apoi, după „opera" dezastruoasă a cruciadelor pornite de Apusul politico-militar şi ecleziastic sub pretextul cunoscut, în realitate pentru a-şi subordona/"reintegra", politic şi bisericesc, Răsăritul Europei şi a-şi continua expansiunea în Asia, după toate acestea este o minune că s-a mai putut salva câte ceva scris despre traco-geto-daci. Şi totuşi s-a mai salvat. Dacă nu atâtea izvoare scrise câte au fost – şi acum ştim că au fost (şi avem speranţa că vor mai fi recuperate) – s-au păstrat, în schimb, menţiuni despre existenţa lor şi extrase din ele la autori care le-au folosit înainte de distrugere sau ascundere. Iar după toate acestea, după marea schismă mai ales (1054 d. Hr.), Apusul catolic a trimis în Răsăritul „schismatic" valuri de misionari, într-o acţiune perseverentă de prozelitism, acţiune din care marea colecţie/crestomaţie de Călători străini despre Ţările Române surprinde doar o mică parte a răului pricinuit de acest misionariat, ajutat, „la nevoie", de regate „apostolice" şi de armatele „Sfântului Imperiu Roman de Naţiune Germană" (existent, sub această denumire, până în 1806, dar nerenunţând la expansiune nici după data respectivă). Cine şi când va aduna în volume „opera" nocivă a acestui misionariat, cu „aport" militar – să nu uităm – care a reuşit, prin viclenie şi forţă, să rupă din „blocul" ortodox grupuri de enoriaşi, ca prim pas spre mult dorita înstăpânire politică, spre „integrarea" acestui Răsărit „încăpăţânat" ce nu respingea „uniaţia" dar, apărându-şi de secole religia sa, dorea să trăiască în „legea" lui!? Ei bine, în cadrul acestui misionariat prozelitist, cu „aportul" militar menţionat, un argument important pentru teritoriile care în Antichitate fuseseră cotropite şi jefuite de Imperiul Roman a fost, fără îndoială, susţinerea ascendenţei romane a locuitorilor, după ce, desigur, mercenarii Romei i-ar fi nimicit pe băştinaşii de atunci; sau, şi mai „logic", după ce „troglodiţii" şi „barbarii" locului, înţelegându-şi „bicisnicia" în faţa „civilizaţiei" imperiale, s-au transformat, cu trup şi suflet, în...romani, adică s-au autoromanizat, de bunăvoie şi nesiliţi de nimeni, „integrându-se" – cu

umilință sau poate cu entuziasm – în „lumea romană". „Fericirea" romanizării a căzut pe iberici, pe francezi iar în Răsăritul „barbar" pe români (de aceea s-ar fi şi numit aşa!), rămaşi ca o „insulă de latinitate", după cum cu mândrie încă spun mai ales literații ce ştiu mai puțină istorie.

În ce ne priveşte pe noi, românii, misionarii Apusului – şi bisericeşti şi politici – au speculat, cu inteligență vicleană (există şi o atare inteligență!) greutățile mari prin care a trecut poporul român. În a doua jumătate a secolului al XVI-lea, apoi către sfârşitul secolului al XVII-lea şi în tot cursul celui următor, au „plantat", în Ardeal mai întâi, episcopie catolică, apoi „greco-catolică" („unită" cu Biserica Romei); mai târziu, episcopie catolică a fost „plantată" şi peste Carpați. Episcopia greco-catolică din Ardeal a fost impusă prin fals şi presiune politică şi „consolidată" de generalul Bukov, al „Sfântului imperiu", care a distrus cu tunurile peste 300 din mănăstiri şi biserici ale „schismaticilor". Au pregătit, în paralel, misionarii, şi un sistem modern de „concordate" cu „Sfântul Scaun". Cum reiese din lucrări recente (vezi ziarul „Ziua"/Suplimentul, nr. 424/ 02.09.2006), în condițiile în care comunismul s-a năpustit şi la noi împotriva Bisericii, în primul rând creştine, a existat un plan de catolicizare a întregii Românii, trecându-se peste faptul că doctrina comunistă – ca şi a surorii sale mai vârstnice – urmărea şi urmăreşte, deopotrivă, anihilarea până la distrugere a Bisericii creştine în ansamblu. Şi în tot acest efort, un argument forte a fost acela al îndoctrinării – ipoteză plauzibilă! – cu teza ascendenței romane a românilor.

Pe lângă misionariatul prozelitist catolic, cu substanțialul aport militar amintit – să nu-l uităm! –, un rezultat excepțional a obținut Biserica romano-catolică prin îndoctrinarea, în şcolile iezuite, a fiilor unor boieri/nobili trimişi de părinții lor la învățătură în Polonia şi Ungaria sau chiar în Italia. În acest sens, de pildă, Grigore Ureche şi Miron Costin sunt, confirmând ipoteza formulată mai sus, „produsul" colegiilor iezuite ale Poloniei „apostolice", de la Liov şi de la Bar, de unde au adus teza că „ de la Râm ne tragem", preluată şi de Dimitrie Cantemir; surprinzător, căci din izvoare bizantine, rezulta continuitatea geto-daci-vlahi!, izvoare la care el, cât a stat la Constantinopol, a avut acces. Iar teza, venită de la astfel de mari cărturari, a avut o influență deosebită, în continuare, asupra învățaților români. De la Miron Costin, de pildă, ar putea veni chiar cuvântul scris român, iar nu rumân, cum se scria atunci în documentele de cancelarie şi în Biserică, acest din urmă cuvânt fiind şi el de străveche tradiție autohtonă. Îndoctrinarea cu această teză a ascendenței romane a românilor a fost substanțial amplificată, precum bine se ştie, prin aportul „Şcolii ardelene" – confirmare şi mai puternică a ipotezei noastre. Copii de români greco-catolici, din Ardeal, trimişi sau bine selecționați, ajunşi la şcolile Apusului catolic, în condițiile cunoscute în care românii ardeleni sufereau atât de mult din partea extremismului maghiar în primul rând, dar şi a Universității săseşti, la revenirea în țară, ajunşi personalități cultural-ştiințifice, prin operele lor au accentuat îndoctrinarea generațiilor următoare de intelectuali dar şi mediile politice, ca şi presa, care îşi va face şi la noi apariția, cu teza falsă a ascendenței romane. Şi, în condițiile amintite, această teză falsă a „prins" şi a cuprins mediile elevate iar de la acestea, prin şcoală în primul rând, prin scrieri, prin presă, s-a extins în cercuri mai largi.

Firește, au fost şi intelectuali care n-au împărtăşit această teză falsă, în condițiile în care cultura populară, memoria colectivă tradițională nu reținuse nimic în acest sens. Numai că această memorie colectivă abia începea, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, să fie consemnată în scris. În 1860, B.P. Hasdeu, prin studiul său: Perit-au dacii? i-a desființat pe „doctorii ardeleni" ai „romanizării", dar studiul său n-a mai fost reluat, iar de aci înainte „ştiințificii" (cum le spunea el!) au fost foarte „atenți" la cine îndrăznea să critice „romanizarea". Proba cea mai puternică în acest sens a fost, ulterior, efortul „academic" de defăimare a lui Nicolae Densuşianu, părintele Dacologiei moderne, efort care continuă şi azi prin discipolii maeştrilor de atunci. Pentru urmaşii traco-geto-dacilor însă, rămăsese, ca vector forță, obiectivul refacerii Daciei, planul dacic autohton care ne-a traversat istoria, până azi. Dar şi acesta fusese parazitat, mai întâi de aventurieri ai veacurilor XVI şi XVII, apoi, în secolul XVIII, de un plan cu acelaşi nume al „Sfântului Imperiu" şi al Rusiei țarilor, cu scopul lor viclean de a pune stăpânire pe întregul Spațiu Românesc. Existența unor asemenea planuri străine reprezintă un exemplu în plus pentru existența planului autohton, ca şi despre teama, dar şi lăcomia imperiilor vecine. Imperiul Habsburgilor i-a suspectat continuu pe români de dorința constituirii unui Regat al Daciei. În 1784, pentru a-i grăbi hotărârea împăratului Iosif al II-lea de a reprima revoluția românilor, extremismul maghiar şi săsesc îi inoculase teama de un „Horea Rex Daciae".

În acest fel, mediile intelectuale

Horea

româneşti, în proporţie covârşitoare, după ele şi prin ele şi cele politice au fost câştigate de teza falsă a ascendenţei romane a românilor; sau, într-o variantă concesivă: a romanizării şi chiar, în disperare de cauză, a autoromanizării autohtonilor la „focul" „civilizaţiei" imperiale adusă în sulițele mercenarilor Romei.

După ce, într-un timp atât de îndelungat – la noi, până în plină epocă modernă – a fost inoculată teza despre care vorbim, când a început adunarea şi editarea izvoarelor scrise, când au început săpăturile arheologice, cu publicarea descoperirilor şi elaborarea de lucrări ştiinţifice pe baza lor, cea mai mare parte a cărturarilor de profil din mediile elevate, deja pătrunşi de amintita teză, dar împotriva unei metodologii ştiinţifice, au căutat cu înfrigurare argumente pentru a o demonstra, au căutat formule de prezentare pentru a o face credibilă, au aruncat vălul tăcerii peste izvoare literare, chiar dacă apăruseră, în studii sau în crestomaţii, ca şi peste opere ce puneau în evidenţă persistenţa traco-geto-dacilor. Apoi, intervenind mijloacele moderne de calcul, domnii „romanizatori", adunând catarame, mărgele şi ulcele, au ajuns la procente „semnificative" de „romanizare". În cele din urmă însă, întregul efort îl putem considera eşuat, căci transformarea unui popor, pe un teritoriu atât de întins şi cu o civilizaţie deja milenară, în altceva, a fost şi rămâne o imposibilitate. Chiar admiţând – într-o variantă, fie şi ilogică şi aistorică – absurditatea, argumentarea s-a făcut cu... mărunţişuri, trecându-se peste argumente puternice precum: obştea sătească – fundament tradiţional al autohtonilor, specific al locului, persistentă în Evul mediu, cu prelungiri până în Epoca modernă; ritul şi ritualul autohtonilor; habitatul lor, cu tot ce înseamnă el, inclusiv perpetuarea, în timp, până azi; portul – considerat, pe drept, ca un veritabil monument istoric naţional/specific –, cu continuarea lui în timp, până azi; arhitectura ţărănească, cu specificul şi cu legătura ei, demonstrată, cu arhitectura templelor de cult din Antichitatea traco-geto-dacă[7], cu simbolismul ei; înţelepciunea bătrână, despre care vorbesc izvoarele antice şi care continuu s-a „întinerit" amplificându-se, ajunsă până la noi prin excepţionala creaţie populară, în bună parte deja editată, acum, în volume multe şi mari.

În sfârşit, limba, da, limba, faţă de care „romanişţii" şi „romanizatorii" având deja în minte dogma purismului roman, au eşuat de la început şi încă plutesc în derivă. Cei străini, pentru că nu s-au obosit ori n-au „binevoit" să cunoască limba română – veritabila „cheie" a „romanisticii!" – şi adevărata ei istorie. Ai noştri, pentru că s-au aliniat schemei celor străini[8] care le-au fost magiştrii direcţi sau autorităţi istoriografice de necontestat.

Mediile elevate despre care vorbim, inoculând şi celor politice teza falsă a „romanizării", iar acestea integrând-o în politicile şcolare/ educaţionale, din generaţie în generaţie, elaborându-se şi opere docte academice şi universitare pe această rută a „plutirii" în derivă, respectiva teză, din eroarea magiştrilor în cea a discipolilor s-a fortificat, astfel încât este nevoie de o muncă susţinută şi deloc uşoară s-o scoţi din mintea oamenilor. Mai nou, intervenind şi această cumpănă istorică a „integrării" în Uniunea Europeană, „integrare" care entuziasmează „clasa politică", celor care „îndrăznesc" să pună sub semnul întrebării „romanizarea" li se bate obrazul, cum că ar „atenta" la fericirea viitoarei „naţiuni civice" a bătrânului continent, din care, sigur, vor face parte şi românii, dar nu ca naţiune etnică, fiindcă, după gândirea unor noi „doctrinari", naţiunii etnice trebuie să-i pregătim funeraliile – o altă plutire „în derivă", aceasta însă de cea mai mare gravitate, faţă de care urmaşii noştri, când vor înţelege ce s-a petrecut, ne-ar putea învinui de o politică aistorică şi antinaţională, de înaltă trădare, vinovăţie imprescriptibilă în fluxul istoriei.

Decembrie 2006

1 Au făcut-o şi pe aceasta. Cu o „sesiune ştiinţifică" între d-lor., „oamenii casei", „romaniştii", „romanizatorii" şi, spre „desfătarea" Capitalei, a ţării şi a televiziunilor, cu o „trupă" de maghiari costumaţi în legionari romani şi puşi să defileze pe Calea Victoriei, după cum a apărut şi în presă. La aşa omagiere – aşa spectacol!

2 V. Pârvan, Dacia , Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1958.

3 M. Crişan, Cărturari nordici despre geţi şi limba lor scrisă, ed. Arvin Press, Bucureşti, 2004, dar şi în alte lucrări.

4 Iordanes, Despre originea şi faptele geţilor, ed. de G. Gheorghe, traducere de prof. David Popescu, Fundaţia Gândirea, Bucureşti, 2001, Studiul introductiv al editorului.

5 Dan Ioan Predoiu, Între sec. IV şi XIII, o mie de ani de interzicere a denumirilor de dac şi Dacia, în Renaşterea, publicaţie a Episcopiei Râmnicu Vâlcea, an. 14, serie nouă, iulie-septembrie 2003.

6 Aurora Peţan, Găuri negre ale istoriei. Pierit-au dacii? Scrieri pierdute cu privire la daci, în Formula As, an. XVI, 2006, nr. 733 (351/4-11 sept., p. 12-13).

7 Silvia Păun, Absida altarului, Ed. Per omnes artes, Bucureşti, 2000, ed. bilingvă, 2000, premiată de Academia Română; idem, România. Valoarea arhitecturii autohtone, Ed. Per omnes artes, Bucureşti, 2003, ed. bilingvă.

8 Gabriel Gheorghe, O ipoteză nouă: româna străveche=indoeuropeana comună, în revista "Getica", Fundaţia Gândirea, Bucureşti, tom.1, 1992, nr.3-4; partea I-a; şi partea a II-a: O ipoteză nouă: limba română ţărănească=indoeuropeana comună (2), ibidem, 2005, nr.5-6. Studiu completat cu altele, ca demonstraţie în sprijin, în lucrarea aceluiaşi autor: Studii de cultură şi civilizaţie românească, vol. I şi II, Fundaţia Gândirea, Bucureşti, 2001, respectiv 2005, precum şi în „Getica" nr. 5-6.

Ovidiu, altfel de cât l-am știut

Dr. Napoleon SĂVESCU

A scrie despre Ovidiu, astăzi, ceva deosebit față de ce se cunoaşte este aproape o imposibilitate. Şi, totuşi, fiecare persoană când îl citeşte are o viziune personală despre el şi despre perioada pe care a trăit-o pe teritoriul nostru.

Să ne gândim numai că în Roma antică viața medie pentru o femeie era de 30 de ani iar pentru un bărbat – de 35 de ani. Nu înseamnă că nu existau şi excepții; dar, cum nu aveau niciun antibiotic, infecțiile făceau ravagii, decimând, în cadrul unei epidemii, nu cu zecile, nici cu sutele sau miile, ci cu zecile de mii, dacă nu chiar şi cu mai mult. Ciuma, holera, dar şi alte cauze virale nu puteau fi stăpânite. În acelaşi timp, o simplă infecție - ca amigdalita - putea fi mortală.

Ei bine, într-o astfel de perioadă, soseşte la Tomis (Constanța de azi), în anul 8 A.C., la vârsta de **51 de ani**, Publius Ovidius Naso. Nu se ştie precis care a fost cauza surghiunului, cu toate că în „Tristele" (II. v. 179–218) găsim o explicație:

"Dar mai rămâne ceva: sunt învinuit de-o crimă

Vai! ruşinoasă: c-am fost adulter

LIBRO·I.DE TRISTIB·

O rbe parente suo quicunq; uolumine cernis
Hæc saltem nostra detur in urbe loces·
Quoq; magis faueas non sunt hæc edita ab ipso·
Sed quasi de domini funere rapta sui·
Quidquid in his igitur uitij rudeq; carmen habebit·
Emendaturus si licuisset eram·

ITEM LIB·III·

S unt quoq; mutatæ ter quinq; uolumine formæ·
Carmina de domini funere rapta sui·
I llud opus potuit si non prius ipse perissem·
Certius a summa nomen habere mana·
N unc inmaturum populi peruenit in ora·
In populi quidquam si tamen ore mei est·

P·OVIDII NASONIS METAMOR·
PHOSEON LIBER PRIMVS·

IN noua fert animus mutatas dicere formas
Corpora: di coptis (nam uos mutastis et illas)
A spera tempus ad primaq; ab origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen·
A nte mare & terras, et quod tegit omnia cælum
V nus erat toto naturæ uultus in orbe·
Quem dixere chaos: rudis, indigestaq; moles·
N ec quicquam nisi pondus iners, congestaq; eodem
N on bene iunctarum discordia semina rerum·
N ullus adhuc mundo præbebat lumina Titan·
N ec nouus crescendo reparabat cornua Phœbe·
N ec circumfuso pendebat in aëre tellus
P onderibus librata suis: nec brachia longo
Margine terrarum porrexerat Amphitrite·
Quaq; erat et tellus illic et pontus, et aër·
S ic erat instabilis tellus innabilis unda·
L ucis egens aer nulli sua forma manebat·
O bstabatq; aliis aliud: quia corpore in uno
F rigida pugnabant calidis: humentia siccis
Mollia cum duris: sine pondere habentia pondus·
H anc deus, et melior litem natura diremit·
N am cœlo terras, et terris abscidit undas·
E t liquidum spisso secreuit ab æthere cælum·
Quæ postquam euolui, cæcaq; exemit acerno,
Dissociata locis concordi pace ligauit·

a ii

profesor"

Ceea ce ştim este că Ovidiu a trăit în părţile acestea, ale noastre, până la vârsta de **60 de ani** când a şi murit.

Există unii cercetători care consideră că Tomisul lui Ovidiu ar fi fost pe undeva pe la nordul Mării Negre, prin ţinutul massa**geţilor**. Pe ei îi invit să revadă, împreună cu mine, informaţiile cu privire la localizarea Tomisului, pe care le găsim chiar la Ovidiu.

1. „Tristele" (II, v. 179–218), scrisoare către Augustus, traducere versificată de St. Bezdechi: „ Sufăr dureri negrăite aici, părăsit între duşmani;

Nimeni n-a fost surghiunit în depărtări aşa de mari.

Eu numai fost-am trimis lângă a Istrului guri inseptite,

Unde de-a Polului Nord geruri cumplit rebegesc."

Deci, Tomisul nu poate fi la nordul Mării Negre ci undeva lângă gurile de vărsare ale Dunării în Marea Neagră, acolo unde se găseşte şi azi Tomis/ Constanţa.

2. „Tristele" (V,7) , „Moravurile tomitanilor":

„Cartea asta pe care o citeşti, îţi soseşte din ţara

Unde Danubiu cel lat apele-şi varsă în Pont."

3. „Ponticele" (III, 5): „Te întrebi de unde îţi vine scrisoarea pe care o citeşti? **De aci, unde Istrul se uneşte cu apele azurii ale mării.**"

Cred că informaţiile primite de la Ovidiu elimină orice altă opinie cu privire la o altă localizare a Tomisului.

Despre oraşul Tomis şi locuitorii lui.

*Oraşul era înconjurat de ziduri nu prea înalte, „*cu pază pe ziduri şi zăvor pe la porţi, împiedicând astfel pe **duşmănoşii de geţi**"*(Tristele, III, 14, v.27)* să pătrundă în ea*." Aici nu se găsesc cărţi de la care să am un îndemn şi inspiraţie „....."*în loc de cărţi, şuieră săgeţile şi armele*" prin aer. „* Cea mai mare nenorocire este să trăieşti între bessi şi între **geţi**! Cea mai mare nenorocire este să-ţi aperi viaţa prin porţi şi prin întăriturі de cetate şi de-abia să ai siguranţă în puterile locale*" (Tristele, IV, 1, v. 67–106). „* Cât tânăr am fost, am fugit de luptele cele aspre ale oştirii şi cu mâinile mele n-am atins decât armele plăcerii. Iar acum la o vârstă înaintată *(de peste 50 de ani, n.a.)*, pieptul mi-l apăr cu sabia, coastele cu scutul şi părul meu albit îl vâr sub coif. Când paznicul ne anunţă , din locul de observaţie, prind numaidecât armele cu mâna mea timidă. Duşmanul crud *(**get**ul, n.a.),* purtând arcul şi săgeţile sale îmbibate în venin, se arată sub ziduri cu calul său gâfâind. Şi, precum lupul lacom răpeşte şi duce cu sine prin sămănături şi prin pădure oaia ce nu s-a retras în târlă, tot aşa duşmanul barbar târăşte pe cel ce l-a găsit pe câmp neapărat de îngrădeala porţilor. Fiind prins, el sau îl urmează *(pe **get** , n.a.)* şi primeşte laţul legat de gât sau cade de săgeata lui *(a **getului**, n.a.)* otrăvită."

„Coasta aceasta, măcar că-ntre **Geţi** şi-ntre greci e-mpărţită,

Însă de **Geţii** rebeli pare să ţină mai mult.

Vezi într-un număr mai mare pe **Geţi** şi sarmaţi, ce, călare,

Vin şi se duc tot foind prin a oraşului străzi.

Nu e niciunul din ei să nu poarte în spate o tolbă,

Arc şi săgeţi ce la vârf unse-s cu fiere de şărpi.

Chip fioros, glasul crunt, icoana lui Marte întreagă;

Barba şi pletele lor n-au fost tăiate nicicând.

Mâna deprinsă le e să-nfigă în duşmani cuţitul,

Care la orice barbar stă lângă şold în chimir."

Cred că nu este nevoie de prea multă imaginaţie să ne închipuim ce s-a întâmplat 100 de ani mai târziu; aceiaşi romani, după ocuparea a 14% din teritoriul Daciei, zăvorâţi în cetăţi, înconjuraţi de dacii doritori de răzbunare, tremurau pentru viţile lor, bestemându-şi „norocul" de a se găsi în mijlocul strămoşilor noştri. În cei 152 de ani de nesemnificativa ocupaţie (până la eliberarea Daciei de către Regalion – strănepot al lui Decebal – 258 A.D.), au avut parte de mai mult de 100 de războaie cu dacii locali cât şi cu cei liberi. Vânătoarea de romani era pentru ei nu un sport, ci o datorie de onoare pe care şi-o îndeplineau cu tenacitate, brutalitate şi succes.

Limba localnicilor

Tot din „Tristele" (V, 7), aflăm părerea lui Ovidiu despre limba localnicilor:

„Oamenii ăştia abia de-s vrednici de numele de oameni,

Căci mai sălbatici ei sunt chiar decât lupii cei cruzi.

Nici nu le pasă de legi, căci dreptatea se pleacă puterii;

Paloşul lor bătăios biruie orişice drept.

Largii nădragi şi cojocul de ger îi păzesc anevoie

Iar fiorosul lor chip e acoperit de lung păr.

Doar la puţini mai găseşti vreo urmă de limbă grecească,

Schimonosită şi ea de al barbarului glas.

Printre norodul de aici nu se află niciunul să poată

Spune în graiul latin chiar cel mai simplu cuvânt.

Eu chiar, poetul roman – iertaţi-mă, Muze – silit sunt

De obicei să vorbesc în al sarmaţilor grai.

Din a dezvăţului lungă pricină – deşi mi-e ruşine –

Spun, în memorie-mi vin vorbe latine cu greu.

Nu mă îndoiesc că şi-n cartea aceasta găseşti nu puţine

Vorbe barbare: a fost locul de vină, nu eu. ”

În „Ponticele” (1, 2,v.15), aflăm de la Ovidiu:” Trăiesc în mijlocul duşmanilor şi în mijlocul primejdiilor, ca şi când o data cu patria, mi-ar fi fost răpită şi pacea. Ei *(barbarii*), spre a îndoi motivele de moarte printr-o moarte grozavă, îşi ung toate săgeţile cu venin de viperă. Pregătit astfel, călăreţul se arată la zidurile îngrozite, ca lupul ce dă târcoale oilor închise. Doar arcul uşor, odată întins de coarda de cal, rămâne mereu gata de luptă.”

În „Pontice”(I, 3,v.47): „Îngrozitorul duşman soseşte, când din dreapta, când din stânga şi teama se iveşte în noi.”

La I, 8, v.8, Ovidiu mărturiseşte:” Trăiesc în mijlocul unor necontenite războaie, lipsit de linişte, căci **Getul** porneşte cu tolba sa la luptă crâncenă, continuă..... Dacă este să-i credem pe **Geţi** pe cuvânt, Aegypsos *(Tulcea de azi, n.a.),* Caspius ar fi fondat-o şi ar fi numit-o după numele său. Fiorosul **Get** a cucerit-o pe neaşteptate, într-un război*...”*

În „Pontice” II, Ovidiu îşi manifestă teama de:” **Getul cel crud** să nu-i reteaze cu a lui sabie, capul”.

În scrisoarea adresată lui Attice, Ovidiu vorbeşte de „ţara neîmblânziţilor **Geţi**” spunând, printre altele, că :”În lumea întreagă ne se găseşte o naţie de oameni mai fioroşi (ca **Geţii**, n.a.)”.

Drumurile, apele şi marea aparţineau localnicilor şi „nimenea nu este sigur, nici cu corabia, nici pe jos” *în această ţară, ne spune acelaşi Ovidiu în „Pontice”, III,1.*

Dar să revenim la limba „barbarilor” şi la felul în care Ovidiu se înţelegea cu ei, aşa cum este ilustrat în „Tristele” , V,10:

”Ei se-nţeleg între ei printr-o limbă ce-i leagă-ntre dânşii;

Eu doar prin semne le-arăt ce vreau să le spun.

Eu sunt aicea barbar, căci nu-s priceput de niciunul;

Graiul latin, când l-aud **Geţii**, prosteşte surâd.”

În „Pontice” (I, 5, v.59), când timpul începe să-şi spună cuvântul, Ovidiu - care se apropie de 60 de ani - vorbind despre versurile sale, ne spune:

”Mă tem, oare, că nu o să le aprobe îndeajuns Getul ? Poate sunt prea îndrăzneţ, dar mă mândresc că Istrul nu are un talent mai mare decât al meu. E destul dacă în această ţară în care trebuie să trăiesc, sunt socotit între bărbaţii **Geţi** , ca poet.”

*În „Pontice” (III, 2, v.37), aflăm că Ovidiu a învăţat să vorbească în limba **Geţilor** şi a Sarmaţilor:’* Nam didici **Getice** Sarmaticeque loqui*”. El începe nu numai să scrie versuri pentru ei, în limba lor, dar îi laudă pentru corecta înţelegere a cuvântului prieten/prietenie, cuvânt care* „înduioşează până şi sufletele **cruzilor geţi**”.

Tot de la el aflăm şi despre îndeletnicirile femeilor, care torceau lâna aspră a oilor, iar apa o aduceau acasă pe creştetul capului.

Timpul trecând greu, Ovidiu îi spune („Pontice” IV, 13) unui prieten roman: „Şi nu trebuie să te miri dacă versurile mele sunt rele; le-am făcut **fiind aproape un poet Get**. Ah, mi-e ruşine, dar am compus un poem şi **în limba Geţilor** şi vorbele lor barbare le-am modelat după ritmul latin.....După ce am citit până la sfârşit scrisul meu în versuri străine şi am isprăvit poema mea, toţi şi-au agitat capetele şi tolbele lor cele pline şi un murmur prelung a ieşit din gura **Geţilor**.”

Într-un final din „Pontice” (IV, 14, v.13), Ovidiu spune: ”**Tomitani (Geţi, *n.a.*), la voi ţin, deşi urăsc localitatea voastră.**”

Întorcându-mă la o idee anterioară, vă rog pe dumneavoastră să vă imaginaţi cum i-au privit aceiaşi oameni locali pe invadatorii romani... Ca pe nişte civilizatori ori eroi?! Sau poate ca pe nişte „Însămânţători”, viitori creatori ai poporului nostru de azi?!

Credeţi ce vi se spune de o majoritate covârşitoare de istorici români, faptul că nişte soţii şi fete de astfel de războinici puteau să se comporte diferit de soţii şi părinţii lor, aventurându-se în idile amoroase cu cotropitorii romani?

Frica şi teroarea i-a caracterizat pe romani pe tot parcursul celor 152 de ani de ocupaţie a 14% din teritoriul Daciei; sentimentul vinovăţiei precum şi spaima morţii iminente fiindu-le caracteristic. Dacia a fost ultima ţară din Europa cucerită parţial de romani şi prima din care au fost daţi afară (vezi *http://www.dacia.org/regalion*).

Publius Ovidius Naso (43 B.C–17 A.D.)

FUNDAȚIA DACIA REVIVAL INTERNATIONAL SOCIETY

Președinte: dr. Napoleon Săvescu
21-26 Broadway, New York, NY
11106, U.S.A.
Phone: (718) 932- 1700 or 031 810
6172; FAX: (718) 728- 7635;
E- mail: nsavescu@nyc.rr.com

Fundația pentru cercetarea
istoriei DACIEI
Filiala București
Președinte: Ilie Enciu
str. Orzari, nr. 15
Tel: 0213206883
Fax: 0213215354
București, ROMÂNIA

Fundația pentru cercetarea
istoriei DACIEI
Filiala Tulcea - Geția Minor
Președinte: Nicolae Nicolae
str. Florilor, nr. 35-37
Tel, 0240534213
Tulcea, ROMÂNIA

Fundația pentru cercetarea
istoriei DACIEI
Filiala Transilvania-Banat
Președinte: Vladimir Brilinsky
str. Carpați, nr. 12, bl F, ap. 11
Tel: 0254223853
Fax: 0354104424
E-mail: malus_dacus@yahoo.com
Deva, ROMÂNIA

Dacă doriți să deveniți membru al Fundației DACIA REVIVAL, vă invităm să vă adresați uneia din filialele ce aparțin acestei fundații

TOMIRIS
2007
COSTOBOCIA
SCOLOTIA / SCI
TIRAGAETIA
MASAGAETIA
IELINI
RACUL
PADAVA
PANNU
SIGYNI
DALMATI
ASCO-THRA
ACHAZNA
MAREA GETICĂ / MEAȘTA
GAETIAN / BLACK SEA
BITHYNIA
PONT
TORGUSA
PHRYGIA
IMPERIUL HITTIT
(2000 - 700)
MESOPOTAMIA
CARIA
PAMFILIA
SYRIA
CIPRU
Al VIII-lea Congres Internațional
de Dacologie
București 20-21 iulie 2007
Preț 1,45 lei
Pentru străinătate: 1.5 USD